

Oglasi, pripisana itd. tiskaju i računaju se na temelju običnog cjenika ili po dogovoru.

Novci za predbrojbu, oglase itd. šalju se naputnicom ili položnicom pošt. štationice u Beču na administraciju lista u Puli.

Kod naručbe valja točno označiti ime, prezime i najbližu poštu predbrojnika.

Tko list na vrijeme ne primi, neka to javi odpravničtvu u otvorenom pismu, za koji se ne plaća poštarina, ako se izvana napiše „Reklamacija“.

Cekovnog računa br. 847849. Telefon tiskare broj 38.

NAŠA SLOGA

Poučni, gospodarski i politički list.

„Slogom rasta naše stvari, a neolaga sve politvari.“ Narodna poslovica.

Izlazi svakog četvrtka • pođne.

Netiskani dopisi se ne vraćaju; epodpisani ne tiskaju, a nefrankirani ne primaju. Predplata za poštarinom stoji: 10 K u obće, 5 K za seljake na godinu ili K 5—, odn. K 250 na pol godine. Izvan carvine više poštarina. Plaća i utužuje se u Pall.

Pojedini broj stoji 10 h., zao- stali 20 h., koli u Puli, toli izvan iste.

Uredništvo i uprava nalazi se u Tiskari J. Krmptić i dr. e (Via Sissano), kamo neka se naslovljuju sva pisma i pred- plate.

Odgovorni urednik i izdavaatelj Josip Hain. — U nakladi tiskare J. Krmptić i drug. u Puli. — Glavni suradnik prof. M. Mandić u Trstu. (Via Chiozza 8).

Za Hrvatsku.

Iz Beča, 6. juna 1903.

Obećao sam onomadne da ću priobiti upit zastupnika Biankini-a na predsjednika zastupničke kuće i odgovor što mu ga je na to dao ministar-predsjednik. I evo da prije svega izpunim svoje obećanje, i to na temelju stenografskoga zapisnika od 26. maja t. g.

Upit zast. Biankini-a.

Predpostaviv da su u Beč došli pokrajinski zastupnici iz Dalmacije, i da su njim se pridružili član gospodske kuće knez Manfred Borelli, svi hrvatski zastupnici iz Dalmacije na carevinskom vieću i neki zastupnici iz Istre i Trsta, veli da su u molbi na Njegovog Veličanstva za saslušaj izrično rekli, »da hoće apelirati na otičinsko srce Njegovoga Veličanstva, eđa on sa svojom mogućom rieči njihovog braću u Hrvatskoj priekim sudom odsuđenu pomiluje (povladjivanje) i da se učini konac daljnjemu proljevanju krvi. (Zast. Klofač: Cesar poznaje samo Magjare i Niemce, Magjare iz straha! Jako žalostno!)

Na predlog ministra-predsjednika rečena molba ne bijaše uslišana. »Utisak koji je učinio taj neučeni postupak prvoga savjetnika krunne njegove preuzvišenosti pl. Koerbera na zastupnike naroda južnih pokrajina, ne da se opisati. Mi sami neznamo, da li je danas u nas jače čuvstvo ogorčenosti ili smilovanja nad takovimi državnicima.

U tom postupku vidimo novi dokaz preziranja prama našega naroda, kao i dokaz žalostnoga servilizma, u kojem se nahodi naša vlada prema svemogućoj magjarskoj prevlasti. Povjest će zabilježiti, da je jedna od ponizujućih posljedica toga servilizma pod ministarstvom Koerberovim također zabrana obćenja izmed puka i krunne.

Od vjajkada smatra se monarha (vladara) kod puka kao posljednju instanciju. Svaki privatni čovjek može se zatajiti pred posjetnikom, ali je u bivstvu monarhičnoga načela da je kralj za zastupnike naroda uvijek doma. (Živo povladjivanje). Gospodo moja! Za hrvatski puk, koj je kralju i suzami izpisao mnoge slavne listove u povjesti habsburške kuće, kralja neima doma! (Čujte, čujte). Za nasljednike junaka kod Visa i Kustoce nejma kralja Dalma-

cije, Hrvatske, Slavonije kod kuće; al to neveli kralj, to kažu nasljednici poraženih kod Vilagoša, to kažu nasljednici Lajoša Košuta, koji su i vratare habsburške kuće u zatvore povelili. To kaže ministar-predsjednik, jer nejma srčanosti da se suprotstavi Magjarom. »Takovim postupkom si je ministar-predsjednik dao žalostnu svjedočbu njegove državničke mudrosti; on je i prava nas zastupnika povriedio. (Živo odobravanje), i hrvatskomu narodu, koj ima tolike zasluge za dinastiju i za carevinu, još jednom pokazao, da on u ovoj monarhiji nenalazi prava ni zaštite (Živo odobravanje) niti kod previšnjega vladara. (Predsjednik zvonji). Prosvjedujuć proti tomu postupku ministra-predsjednika najodlučnije, pitam predsjednika kuće, je li mu poznato da je ministar-predsjednik povriedio prava zastupnika, i što će učiniti na obranu zastupačkih prava?

Odgovor ministra-predsjednika.

Škoda bi prostora tiskati cijeli upravo bezobrazni odgovor ministra-predsjednika. Reko je, da se stvari druge polovice monarhije ne daju ovdje razpravljati. Objedio je Biankina sa prevruće fantazije i sa neistinitih navoda. Od 27. marta, od početka izgređa u Hrvatskoj, da su od žandara smrtno ranjena samo dva a lahko jedan, i da se je jedan na bajoneti mirno stojećega vojnika ozledio, te da su bili lahko ranjeni neki seljaci, koji su pljačkali i jednu kuću sažgali, kaošto i četiri osobe u Fuzinah. Usljed postupka priekoga suda da nije nijedan o glavu došao. Tako da izgleda sa navodi zastupnika Biankinija o 19 mrtvih, 1000 ranjenih i toliko obješenih. Nezna zašto bi se širilo neistinite glasove, koji bi mogli uzeti monarhiji, čast kulturne države. Po propisu o brzovjajkih, da se brzovjajke mogu zaustavljati. Postupak vojske da je bezprikoran. Vojski da se ima zahvaliti što nije došlo do onoga o čem grotzom Biankini i drugovi pripovjeduju. Ogorčenost u Dalmaciji, Istri i Kranjskoj da neobstoji, i da se nada, da je neće biti. Istina da je, da su zastupnici Dalmacije odlučili tražiti saslušaj kod kralja (to nije mogao tajiti). Ja sam gospodi reko, da to nije moguće dobiti. On da nije o gospodom o ničem drugom govorio, niti o gospodarskih prilikah Dalmacije. A kad su ipak podneli molbu u kabinetskoj kancelariji, on si je izprošio da se molba odbije. Jako žalostni da su dogodjaji u Ljubljani. Razbiti prozori i taneta

iz revolvera da nisu bezkažnjivi dokazi narodne simpatije. On neupozoruje, jer pri svem što se je dogodilo, misli da će pravo i zakon biti dosta jaki, da hrvatsko i slovensko pučanstvo na pravom putu uzdrže. Upozoruje još kuću, da ima dosta svojih posala i da nejma razloga pačati se sa poslovij susjedovima. On da cieni pošteno čuvstvo svakoga i da razumije narodnostno suosjećanje, al nek se cieni i ono države, i nek njoj se neđaje dužnosti koje ona nemože izpuniti. (Hrvati, Slovenci i Česi burno su prigovarali ministru-predsjedniku tečajem govora i na svrsi, i rekli mu svega; neki Njemci, medju njimi i Svenjemci, su mu na svrsi, odobrvali).

Drugi prešni predlog obzirom na dogodjaje u Hrvatskoj i Slavoniji.

Odgovor ministra-predsjednika odsudile su i mnoge bečke novine, sve osim onih koje on iz blagajna poreznih plaća. Dakako da nanj nisu mogli unučati hrvatski i slovenski zastupnici. Odmah iza odgovora su se oglasili za rieč, da postavie predlog za otvorenje razprave, al su se pak predomislili, te su se odlučili za prešan predlog. Sastav bio je izručen trojici njih, i ta trojica donieli su ga dne 5. t. mj. u Klub. Kako predložen, tako bio je i postavljen, i podpisan i predan u kućnoj sjednici toga dana. Svi drugi prešni predlozi unaknuli su se tomu prešnomu predlogu Hrvata i Slovenaca. Samo Koerber kao da je htjeo koliko je mogao odročiti početak razprave: punu uru čitao je odgovore na razne interpelacije, tako da su mu zastupnici klicali da obstrukciju tjera. Konačno došao je ipak u razpravu i hrvatski predlog.

Taj predlog sadržaje tri točke, a sve tri točke kažu, kako su Hrvati i Slovenci sve sile napeli, da bude čim umjereniji i takav, da ga mogu prihvatiti mnoge ako ne sve stranke, naročito Poljaci.

Prvom točkom poziva se c. kr. vladu, da navede prve razloge koji su ju potakli, te je prepričtili saslušaj kod Njegovoga Veličanstva hrvatskim i slavenskim zastupnikom, kojem svrha bijaše samo čovjekoljubne naravi.

Drugom točkom se poziva c. kr. vladu, da dađe žurno provesti iztragu o izgređih u noći izmed 24. i 25. maja u Ljubljani i da o tom u kući izvjesti.

Trećom točkom poziva se c. kr. vladu, da ujedno sa ugarskom vladom a prema čl. XVIII. carevinske i trgovačke sveže

odredi shodna, da se u Hrvatskoj nevrjedja tajnost listova, kako se to već dugo čini.

Predlog je obrazlagao zastup. Borčić. Teško mi je, veli, govoriti mirno i parlamentarno, pod utiskom oštrog i neprijateljskoga govora ministra-predsjednika u posljednoj sjednici. Svladati ću se ipak i mirno i stvarno odgovarati na grožnje i uvriede ministra-predsjednika, premda bi mi cinički i izazivajući ton njegov dao pravo da jedvaakim oružjem odvratim. Za ministra-predsjednika postoji jedna ublažujuća okolnost, da ga je dan prije ban Hrvatske u poslužbenom listu »Fremdenblatt« oznatio kao »političkoga veleuma«. Ta pohvala morala je pomutiti um muža, koj trpi na megalomaniji, i misli da je najmoćniji medju mogućnici na zemlji, i s toga također preziorom gleda na malen broj zastupnika, koji doista malen narod zastupaju al na koji država i kruna u odsudnih časovih kao na svoja najznamenitija uporišta računa. Nije šala biti na jedan put takav žigant, pred kojim se moradu sakriti veliki državnici Cavour i Bismarck. Nije čudo ako je austrijski ministar-predsjednik, pohvaljen od bana Hrvatske, govorio onako kako bi ovaj govorio, a ne kako bi morao govoriti austrijski ministar-predsjednik. Na takove izazove moramo odvratiti, i tražiti od ministra-predsjednika da nepredstavlja stvari, kojimi se cio svijet bavi, drugače nego li jesu. Mi nesmijemo dopustiti da žalostne dogodjaje u Hrvatskoj i Slavoniji slika onako kako mu jih začetnici tih dogodjaja risu; mi nesmijemo dopustiti da opravdanu protubmu proganjajoga naroda omalovuziti. Mi nesmijemo dopustiti, da sumnjivi iskrenost našega čuvstvovanja za našu potlačenog braću, i da nam predbacuje da svojevolojno dogodjaje prevrćemo. Svojim govorom pokazao je ministar-predsjednik, da nije kadar razumjeti utisak vapaja za pomoć naroda potlačenog i njegovih prava okradenoga i njegove krvne braće. Kako nam može predbacivati, što se zauzimamo za svoju jednu potlačenog braću? Ministar-predsjednik stalno je zlo obavješten o dogodjajih na jugu monarhije. Sa njegovim beztaktnim i nepolitičnim postupkom postavio je kinezki zid med vladara i puk i ogriješio se o ustavna prava zastupnika naroda, koji su pozvani da posreduju izmed naroda i vlade, i izmed naroda i krunne. Ako zakon daje vladaru pravo,

PODLISTAK.

Pahuljice.

Pise: Dudo Razkrižar.
(Nastavak)

III.

Kiša i tuša.

Bilo je jednog tmurnog, maglavitog jutra mjeseca rujna. Obzorjem gonile se crne, tamne oblaticne kupeć se u silne gromade tamo negdje nad siedom uspavanom glavom starice Ueke. Nebo mrko, ranjeno prietilo silnom, obilatim kišom, što se imala do mala spustiti. Na granju njihao se tihani lahor boležljivo, crvenopjegavo liše, dok bi se tek po koji odrgnuti zutoizpareni listak tugaljivo spustao na zemlju. Maleni vrbaci šćućurili se na scoskoj pojati i šepirili zjehvava krila. Na lrgu motalo se desetak nejačadi i vriskalo uhu da ugluš. Stariji izskočili na prozore pa sudi i mjeri nebo i oblake: hoće li luča da otme dozriela jagodu. Kućanice iztekle gužvajuc u pregaču polusulu rube-

ninu, dok su se smrzle staračke kosti navdile nad buktećim plamenom ko veliki paragrafi.

— Pred kućom izšetao křemar Čoso važno žmireć onim malim listijim okom. Nit tuće, nit graška, — izmucna golobradi prorok — odimiv gusti, zadušljivi dim iz malene garave lulice.

Nit tuće nit graška, Boga mi i svetog Ilije! — — Ne deri utaman grla Čoso, ujedljivo će piljarica Foska, vidis onaj oblak, ... punan je brate, da ti ne kažem. ... Ko tvoja glava Foško! ... ko tvoja glava, jelte? odgovornu kozičavi Čoso i smijujući se sladko udje u kuću.

Gusta, neprekidna kiša pljuštala je na zemlju ko iz kabla. Na brežuljku sv. Mihovila jecalo maleno zronce, dok je sa seoskog turna odmjereno grmio zvon sv. Pavla.

Tiesnim, vijugastim puteljkom verao se uzbrdo maleni, tjesnogrudni čovuljak, goneći izpred sebe troje natovarenih ži-

vinčeta. Na svakom njihale se po dvije brente punane crnog istarskog terrana. Do njeg koracao maljuš, izpit suhonjav ko gladna godina. Mućke koracao je do svog oca tek što bi kadkada na kratko, kao preko volje odrezao: »eri! eri!«

Marko bio je zamišljen i trudno, gotovo nehajno vukao za sobom debele izprekidane cipele. Bog zna kakve mu se kobne misli vrzle glavom; Bog zna kakva mu se oluja nad dušom navdila! — — Jesmo li brzo otuće?, promucua prvi trinajstgodišnji Ivo. —

Ni petnajst časaka, trudno će otac, al goni evo popostaju.

»Eri! ... izdere se Ivo, bacajuc kradimice tugaljivi pogled na zabrinuto Markovo lice.

Pred křetrom Čose Lihvarieća zaustavila se malena karavana. Jadna živinčeta ukopala u blato utrudjelo nogu i ni makac dalje. Na vrata izskoćio kozičavi prorok. Uzvrpoljio se ko kokoška spustiv kišu psuvaka nad nesretnom Markovom glavom:

Po ovakovom vremenu huljo, bitango prokičeta! Zar ja da tvoju vodu mjerim? ... al neka biti čemo u računu ... Samaritanci, jelte? prekli. u ga Ivo.

Što!? naprećae će Čoso i promjeri maljuša ostrim, gujevničim pogledom od pete do glave.

Ivo potrunu ... — Al sada u badanj time, prodere se ponovno Čoso. Mjeriti se neće, ta na oko vidim što važe.

Nesretni Marko slegnuo glavom, podlegao rame i izprazio brentu za brentom u veliki křemarev badanj.

Ivo gledao tužno slabašnog izmorenog oca a mukli onaj tutanj iz velikog badnja prećirao duboko, duboko u njegovo mladnjano srce. Misi letjele mu sirotinjskoj kolbić, gdje mu jedna majka uz petero gladne nejačadi kuka i jadikuje. Vidio ju, gdje se previja nad zapretanim ognijstom i bilo mu ko da će mu srce pući od boli.

Křemar Čoso stajao medjuto u prikraju i letio malenom, iztrošenom olovkom

da zahtjeva vjernost i poslušnost, to naravno je isti zakon, da narod kroz kralja dobije zaštitu i pravo. (Živo povladivanje.)

Ministar-predsjednik opravdava svoj postupak tim, da tobož neima prava umješavati se u poslove druge polovice monarhije. A i vrabci na krovovih žnada, da sva naša nutarnja i vanjska politika od godine 1867. nije drugo nego proizvod umješavanja ugarskih državnika u poslove ovostrane. Tko je srušio Badena, tko Thuna?

Politika Koerberova je politajna, onakova po prilici, kakovu bijaše svoje doba politika drugih austrijskih državnika u Italiji. Revolucija je uvijek plod pogriješaka onih, koji su na upravi. I danas ima zažalbože Alba, a države u kojih se trpe Albe, moradu propasti. Zakoni obstoje doista i u ovoj i u onoj poli monarhije, al gdje se vrše. Osim Poljaka, za Slavene obstoje samo na papiru, nigdje se nevrše. I to je razlog, s kojega je monarhija podvržena svaki čas uzdrmanjem, a uzdrmana je i sad i kod nas pod vladom Koerbera, koji tlači i vriedja manje narode. Ako se hoće uzdržati monarhiju, mora se i prema Slavenom zakone vršiti. U drugoj polovici monarhije postupa se kao s robovi sa Sachsi, sa Rumunji, sa Slovaci, pa i s Hrvat, koji imadu svoju samoupravu na papiru, za što bi reći da veliki državnik Koerber nezna. Al svi pokusi magjarskih državnika, da Hrvatsku učine svojom pokrajnom razbili su se o narodnoj svijesti Hrvata, i hoće pouzdano i unapried. Hrvatsko gibanje predstavio je ministar-predsjednik kao revoluciju, al nije reko ni riječi o revoluciji o d g o r i. I sami vladini ljudi priznaju, da oblasti vriedjaju zakone, i da je zemlja do kraja zapuštena. Već Cavour govorio je o potlačenih Slavenih, i proricao, da će se i oni dignuti.

I dižu se u ovoj monarhiji Česi na sjeveru, Hrvati i Slovenci na jugu. I neboje se ni grožnja ni progostva, jer znadu da u svojoj borbi nisu sami, da svoje zav njih krvna braća, i da je uz njih sav i istinu civilizirani svijet. (Živo povladivanje kod Hrvata, Slovenaca i Čeha.)

Odmah iza Boričića govorio je ministar-predsjednik Koerber jako blagim i umirljivim tonom. I ako veli u govoru, da nije posljednji put strastno ni izazovno govorio, vidilo se iz ovoga sadašnjega načina, da je čutio potrebu, svoju pogriješku od posljednjega odmah popraviti. Veli da je sastav prešnoga predloga i njegovo obrazloženje mimo, pak da može i on mirno odgovarati na pojedine točke. On da neće nikad braniti ovostranim državljanom doći k kralju za ovostrane stvari; al isto tako će svoju moć uložiti, da se ova stran monarhije nemješa u stvari one strane. On je također proti trećoj točki prešnoga predloga, jer da mu nije poznato da bi ugarska vlada povriedila članak XVIII. carevinskoga i trgovačkoga saveza. Usprot prima točku drugu prešnoga predloga, jer je i njemu stalo, da se iznadje krivice odnosnoga izgreda u Ljubljani. Misli da je bolje obavješten o događajih u Hrvatskoj nego zastupnici; a nada se da će današnjom razpravom svršiti razpravljjanje tih događaja u parlamentu, jer se ovostrano hrvatsko pučanstvo jako pametno drži. Ni kod povratka članova deputacije iz južnih pokrajina nebijase demonstracija. (Biankini mu na to ključe: ipak se je klicalo: Živila Hrvatska! Dolje s Koerberom!) A Koerber mu odgovara: Ako vam je to mило, neimam ništa proti tomu. Ntreba ni reći, kaje dalje, da najvriedlje pozdravlja pobjedu umjerenosti, za koju su se zaslužni učinili

čunastog bliedo-žutog vrška po čadjavom omotu njegovog znanog „Protokola“.

Jošte sedam kruna, — prozbori iza stranke obratit omu lihvarsko smieluhlasto lice nesretnom Marku.

— E moj Marko godina bila je duga — nadoda ujedljivo —, izpio si mnogo za mojim stolom, al neka, biti ću milosrdan i uztrpljiv samo, da mi se češće najaviš ...

— Hoću!, vjere mi hoću! uzvikne mali čovuljak i divlja, paklenska vatra strasti plane mu u onom malom krležjavom oku ko upaljeni pakao.

Amo vina da pijem, ta biti će i do godine berba! rikne nesretni Marko i osmiehnu se voljko.

Evo kise i tuče!, zapišti zlobno kličari: prorok prolazećoj Tezi i natoči bukaru. — Mai Ivo protrnu, uzdrhtne i proplače gorko ... (Dalje sledi).

sa svojim manifestom mnogi dalmatinski pokrajinski zastupnici. Probitkom države je stalno poslušeno takovom suzdržljivosti.

U ime českoga kluba govorio je dr. Herold. On reče, da se nije oglasio za riječ samo zato, da u ime českoga kluba izrazi najtoplije i najprijaznije simpatije za težnje tako njim srodnoga hrvatskoga naroda; nego i također za to, da odgovori ministru-predsjedniku na njegov posljednji odnosni govor (od 26. maja). Danas je doista jako retirirao, kako to često čini. Zadnji put govorio je kako misli, danas kako je morao: U ovako burnih vremenih, gdje je u nutrašnjoj politici sve prevrnuo, gdje se vlada u ovoj i onoj polovici izvan zakona, neima jedan ministar-predsjednik ovako razdržljivo govoriti. On je imao ustavno pravo zabraniti saslušaj, u koliko se ne bi imala umješavati jedna polovica monarhije u drugu. Al to, što su htjeli Hrvati, ne bijaše takovo umješavanje. U istinu pako umješavaju se tudjini u ovostrane odnose. Ili nebijase posljedice tudjega umješavanja, kad su pali fundamentalni članci Hohenvartovi? (Živo odobravanje kod Čeha i Jugoslavena!) Ili ne bijaše dignućem Badenovih jezičnih naredaba jasno dokazano tudje umješavanje? (Živo odobravanje i pljeskanje kod Čeha i Jugoslavena.) Neobičajan je korak, da su zakonito izabraniti zastupnici jednoga naroda htjeli k kralju. Ipak bi ih bio morao pripustiti, a nepripustiv jili, radio je proti monarhičkom načelu. Carevinsko vijeće i vlada imadu u ustavnih državah rješavati ustavno sva pitanja. Al kod nas nejma ustavnoga življenja. Mi nejmaimo vlade koja je iz naroda izašla i u koju bi imali pouzdanje, da će kralju istinu reći. Mi nejmaimo parlamenta, koj bi želje naroda izrazio. Pravi parlament nebi bio nikad dopustio, da jedan ministar-predsjednik ovako govori kako je govorio. Ovaj misli da može s parlamentom činiti što ga je volja. Parlament je razkrojen i nejma nikakva upliva na upravu. On misli, da nemože ni ugarski narod, koj je uvjeko vojevao proti tiraniji, oporeći, da u Zagrebu tlači narod već dvadeset godina jedan tiran. Svi narodi, i Ugri, morali bi zahtjevati, da taj tiran ide kamo spada. Al otvoreno izjavljamo, da mi Slaveni sjevera u svih stvarih koje se tiču naše slavenske braće na jugu, s njimi roku o ruku idemo, i da isto tako od njih podporu očekujemo. (Silne pohvale Hrvata, Slovenaca i Čeha.)

Socijalni demokrat Pernerstorfer veli, da su on i njegovi drugovi već za posljednji prešni predlog Hrvata i Slovenaca glasovali, ali nisu utjecali u razpravu, jer nisu bili na čistu da li se imadu umješavati u onostrane stvari. Oni će i sad glasovati za predlog, i reći svoju kratko i jasno. Razprava nije jili u svem ugodno dirnula. »Ja imam,« veli doslovno, »visoko mnjenje o narodu i o jakosti narodnoj, ali dira me skoro nemilo, ako koji narod uvijek i uvijek pred krunom puza. (Odobranje kod socijalnih demokrata.) Zasto ćete neprestano sa krunom razpravljati? Vi ste velik narod, koji zaslužuje da u svojim pokrajinah vlada. Ako se danas pritužujete na nezahvalnost sa strane krunu, koju ste već nekoliko puta iz neprilike izvadili, zar niste čitali neumrlu riječ Schillerova »Zahvala od kuće Austrijske?« Računajte na vašu vlastitu moć puka, i vi ćete imati naše simpatije. Naše simpatije u Hrvatskoj valjuju narodu, kojemu zemljište pripada, naša mržnja valja tlačiteljem, koji gori na vlati stoje, i mi želimo hrvatskomu narodu pouzdanje u se, u demokraciju, a ne puzanje pred prestolju! (Živo odobravanje i pljeskanje.)

Zast. Biankini pobijao je potanko i na dugo navode govora ministra-predsjednika od 26. pr. mj. Uloga, koju igra ministar-predsjednik već nekoliko tjedana obzirom na krvave događaje u Hrvatskoj, je puna protuslova, protupatriotična i za našu monarhiju ponizujuća. Nerazumljivo je, kako se usudjuje i najbirokratičniji ministar-predsjednik igrati tako žalostnu ulogu, i zauzimati tako servilno stanoviše naprama gorućemu hrvatskomu pitanju. To pitanje je pitanje slobode, plemenita borba za ljudska prava, za evropsku civilizaciju proti ostanokom azijskoga brutalnosti. Ministar-predsjednik govorio je izazovno, jinički, neistinito. Reko je, da nezna što se u Hrvatskoj događa. To je vrhunac najsgrapnijega oficiznoga zabašurivanja. Za to ga je Khuen-Hedervary proglasio ženjalnim državnikom. Ministar-predsjednik govori ono, što mu se naredjuje iz Budimpešte, on je fonograf ekscel-

lencija Szella i Khuenta. Ako je dobio iz Budimpešte nalog, da ovdje tako govori, bar je morao pitati: ako je sve što se u Hrvatskoj događa umišljeno, kako to da je u više kotara proglašen prički sud, da je velik dio vojske tamno mobilizovan, da i magjarski službeni organi donose uzbuđene vijesti. Na temelju stalnih vijesti imade već 3000 zatvorenih, s kojima se grozno postupa i koje se neljudski muči. Među zatvorenim je i majka petero djece, zatvorena samo zato, jer je prala rane jednoga bajunetom nabodenoga! Ubijenih odnosno smrtno ranjenih zna se da je 11. Po novinah ne može se saznati istina. Vladine lažu. Oborpene bivaju konfiskovane za svaku najmanju istinu. Vladine novine iz Zagreba i Budimpešte lagale su u dvojem smjeru. Najprije su šutile ili označivale događaje kano neznačne. Kasnije turale su u svijet pretjeranih vijesti, da jih pak mogu demontirati. Svojem postupkom je ministar-predsjednik dao osjetljiv udarac dinastičkomu čuvstvu hrvatskoga naroda. Svojem zauzimanjem za brutalnost grofa Khuenta, izgubio je ministar-predsjednik i posljednji atom pouzdanja kod Hrvata i Slovenaca. On nejma nikakva prava govoriti o zakonu i pravu, jer ni jedno ni drugo ne poštuje. U ostalom znamo što je naša dužnost. Vidić ćemo se. (Živo povladivanje i pljeskanje kod Jugoslavena i Čeha.)

Na predlog jedne poljačke ekscelence glasovalo se posebice o svakoj točki prešnoga predloga. Za prvu točku glasovali su Hrvati, Slovenci, Česi, Rusini i kršćanski socijalisti. Isti i za treću, a k tomu također i socijalni demokrati i Talijani. Za drugu sva kuća. Kod prve izašli su socijalni demokrati, dočim su česki veleposjednici bili kod svih odsutni. Prešnost prve ni treće točke ne bijaše prihvaćena.

Nije korišćio rabiti umjerenost kod sastavljanja predloga. I za austrijski bili bi glasovali oni, koji su za ovaj glasovali. U poljskom klubu da bijaše burna razprava radi hrvatskih stvari. Tek glasom predsjednika Javorskoga lije odlučeno da se glasuje samo za drugu točku: Biti će pomalo i kod Poljaka bolje.

Hrvatskom razpravom bavila se je kuća cijelu sjednicu.

U istoj sjednici postavili su dr. Šusteršić i drugovi jednu interpelaciju radi izgreda u Ljubljani u noći od 24. na 25. maja, iz koje se vidi kako je ministar-predsjednik odnosno na to neistino govorio; drugu radi toga, što su austrijski tajni agenti na Ljubljanskom kolodvoru bili zaustavili jednoga Slovenca, odvjetnika koncipijenta u Celju, u misli da je to hrvatski bjegunac Sirovatka, pri čem se je još jake pokazalo kako je austrijska vlada u službi hrvatske i ugarske vlade. Obj e interpelacije su jako oštro sastavljene.

Česa se hoje naši protivnici.

S događaji u Hrvatskoj bave se i neprijateljske nam novine. Bečki dnevnik »Die Zeit« piše, da su događaji u Hrvatskoj primisli na površje jugoslavensko pitanje, za koje da se je mislilo, da ga već nejma poslie uvedjenja dualizma u monarhiji. To pitanje je dualizma u monarhiji — pa nek kažu službeni krugovi što jim je drago. Događaji su jači nego li papir ili paragrafi.

Hrvati, Srbi i Slovenci zaboravljaju na međusobne razmirice, i hoće da budu jedno. Ko pospješuje taj proces, bilo Ugarska bilo Austrija. taj radi u najvećoj mjeri pogibeljno za carevinu. Težnjom za jedinstvom Jugoslavena tvori se jaki narodni klin, koj će srušiti dualističnu formu vladanja u monarhiji. Jalnost, koja je obična među malim narodima, držala je Hrvate, Slovence i Srbe daleko jedne od drugih. To mora znati svaka lukava vlada. Ntreba da sije među nje mržnju, dosta je, da daje pojedinih pokrajina i dielom naroda mogućnost, da sami u sebi nadju zadovoljnost. Nek se nastoji stvoriti zasićene narodne existencije, da se tako predusretne ujedinjenje nezadovoljnih i gladnih. U ovoj strani monarhije valja dati Slavenom slobodan put da se samostojno razvijaju i koliko jim se daje više učevnih zavoda, toliko će biti više ograda proti njihovoj braći i susjedom. Ugri pak bi se morali odmah pobrinuti da umire Hrvate. Austro-Ugarska ne smije dopustiti, da se na njezinih medjah stvori jugoslavenska država, a nesmije se ni to dopustiti da se u nutarnosti stvori kom-paktna jugoslavenska opozicija. Kako moramo pospješivati na Balkanu male državice, tako moramo kod nas doma pospješivati mali plamen. Jugoslavensko pitanje ov i on kraj ima se riješiti, dok

su Slovenci, Hrvati i Srbi razdijeljeni, i tim da se jih razdijelje drži. Njihovo ujedinjenje u velikupolitičko-narodnu organizaciju bilo bi jako pogibeljno. Pogledamo li na zemljovid, to opažamo na jugu široku kompaktnu množinu Slovena od Maribora do Kotora od Gorice do Zenuma. Ako se ta četiri milijuna postave u gibanje pod jedinstvenom komandom, onda je to mnogo pogibeljnije nego li česko-pitanje. Iza naših Jugoslavena stoje narodi: Balkana.

Tako eto piše rečeni njemački dnevnik »Die Zeit«. On nam nije prijatelj, kako se vidi. On se boji naš ujedinjenih.

Vriedno bi bilo, da svaki Hrvat Slovenac i Srb pomno pročita što taj dnevnik piše, i iz toga jasnu nauku crpi.

Gorički Slovenci — za Hrvate.

I Gorički Slovenci izjavise se solidarnimi sa pokretom u Hrvatskoj odsudjujući tiranski sistem vladanja tamo. U tu svrhu sazvaše u nedjelju tri sastanka.

Prvi je bio sazvan po vodstvu slovenske narodno-napredne stranke u 11 sati prije podne u vrtu Cattarini u Gorici. Na tom sabralo se je 3000 do 4000 osoba. Govorili su gg. A. Gabršček, dr. Freo, odvjetnik, dr. Gruntar te vodja slovenskih socijalista Kopač iz Trsta. Prmljena bijaše jako oštra rezolucija, odsudjujuća tiranstvo Khuenta-Hedervarya.

Poslie podne bje sazvana glavna skupština političkoga društva »Sloga« u St. Petru kod Gorice u ime narodno-katoličke stranke. Skupština se je imala održavati na prostom, nu usljed neprestane kiše, morala se je održavati u dvoran »Kmetijske zadruge« u prisutnosti do 700 osoba. Govorili su predsjednik g. dr. Ant. Gregorič te izvjestitelj o položaju u Hrvatskoj g. dr. Pavletič, odvjetnik u Gorici. I na tom sastanku bijaše primljena oštra rezolucija.

Poslie podne sazvala je na Nabrežini slovenska socijalno-demokratska stranka skupštinu, na kojoj se je također oštro i odlučno prosvjedovalo proti nečovječjem postupanju spomenutog bana i njegovih podređenih u Hrvatskoj. Na ovoj skupštini zastupano bijaše i političko društvo »Edinost«, po svojih odbornicah, po tajniku dr. Brutiću i blagajniku dr. Cernetu. Prisustvovalo je skupštini i dr. Tuma, odvjetnik i jedan od prvaka slovenske napredne stranke u Gorici. Glavni govornici bijahu, socijalista Kopač, dr. Tuma, Ferluga, dr. Brnčić i nekoji drugi.

I na ovoj skupštini bijaše prihvaćena oštra rezolucija koju je predložio socijalista Kopač.

Istra za braću.

Za nesrećene obitelji u Hrvatskoj prispjeli su nadalje sledieći prinosi:
Zdrenj i Šterna K 12, Krasica K 5, Klanec u Istri K 10, Klana K 2160, Krbone K 15.

Događaji u Hrvatskoj

Iz Zagreba primamo: Mojim viestima, priobćenim u zadnjem broju, imao bi mnogo čega pridodati. Nu kad bi Yam sve gnojbuše, sve nepravde i prosta nasilja opisati htio, sto sam ih za ovo par dana čuo i vidio, izpunio bi više stranica Vašeg cijenjenog lista. Zaista čovjek i nezna, gdje bi počeo.

Vračunje se iz Virovitice imao sam »čas« voziti se do Križevca sa velikim »gupanom« županije belovarske (tako ga naime narod u obće nazivlje radi njegove naprasitosti. Op. dop.) Već na belov. kolodvoru dočekała je »presvietloga« njegova vjerna služinčad, sastojeca se od županijenskog tajnika, jednog kotarskog činovnika, križevačkog nadpandura i nekoliko oružnika i stražara. Na svakom kolodvoru kuda je »presvietli« prolazio, strazilo je oružništvo, a od Sv. Ivana-Zabno pa do Križevca bila je ciela pruga od vojničara čuvana. Tako nekako i ruski vladar putuje u svom velikom carstvu. Dočuo sam lu, da je prigodom proglaš priedoga suda u Sv. Ivanu jedan čovjek ubijen, a pet ih teško ranjeno, dočim skoro svi mužki toga sela, njih 80 na broju, već dva mjeseca čame u zatvoru, — nezajući zasto — a njihova polja propadaju, jer nema koga, tko bi ih obradivao.

Jedan trgovački putnik, koga je taj isti veliki „glupan“ unesrećio, došao je preko duhovskih blagdana u Belovar, da nakon više mjeseci opet jednom svoju ženu vidi. Oprezna služinčad „prcsvielloga“, nazirajući u njemu revolucionarca, dade ga dopratiti po stražaru u občinski ured gdje je morao izpovjediti u koju svrhu boravi u Belovaru!!! Tako se eto tamo postupa sa čovjekom, koji je bio još pred kratko jedan od najuglednijih trgovaca u mjestu, ali se usudio kod zadnjih izbora — proti Kluenovom kandidatu glasovati!

Vratio sam se u Zagreb i njegovu okolicu. Svuda je toga dana vladao mir, ali da se o tom miru osvjedočiš, moraš proći izmed stotinu i stotinu bajuneta. Na svakom kolodvoru straže oružnici i stražari vlakovi, koji u Zagreb dolaze iz Zagreba polaze, praćeni su od više oružnika, a željeznički konduktori vrše službu detektiva. U Samobor n. p. nesnije nitko na biciklu dolazi. Tko sa koturom dođe, tome bi se isti zaplenio, a vlasnik može hvaliti Bogu, ako bude nekažnjen na slobodu pušten. U samom mjestu boravi već više tjedana satnija pjesačke pakovnice i više oružnika. Tako je i u drugim susjednim mjestima.

U petak, kasno u večer dogodio se u Zagrebu veći požar. Barake na novom snjmištu izgorješe do tla. Pogovara se, da je taj požar podpaljen bio u svrhu, da se s druge strane grada navali na palaču toli omarženoga bana. Koliko je istine na tim viestima, saznati će se tek kasnije. Toliko se ali već sada zna, da je usljed toga događaja jedna čitla pukovnija konjanika iz Maribora brzojavno pozvana bila, koja je u nedjelju u dva duga željeznička vlaka oko pol noći ama stigla. Zagreb naliči danas ratnom taboru. U njemu i oko njega ništa nego vojska u pripravi, a koliko sam doznao na putu, sav Zagreb je obkoljen vojnicima, jer se boje, da će kmeti naskočiti grad. Ali uzprkos tolikoj oružanoj sili niti glavni grad, niti zemlja nije se umirila.

Više nego ikada ori danas cijelom Hrvatskom iz tisuće i tisuće grla „Dolje sa lopovom sa banske stolice!“ Čvrsto sam uvjeren da neće biti ni mira ni zadovoljstva u zemlji prije nego se te riječi ne pretvore u čin.

Po Zagrebu kolaju vrlo vjerojatni glasovi, da bi ban rado odstupio, ali nemož, jer su svi zemaljski, njegovoj upravi povjereni fondovi u nedozvoljene svrhe „načeti“ (!?) pa da se boji, da bi njegov nasljednik naišao na te zloporabe. To je glas naroda, a narod ne laže.

Nekojim novinam brzojavljaju iz Zidanog mosta, da su u Zagrebu ušli u trag utoči, koja je hijela dignuti u zrak dinamitom banovu palaču, pa da su našli napunjen dinanitom kanal, koji vodi izpod banove palače te erke sv. Marka u jednu drugu susjednu zgradu. Koliko je na stvari istine, teško je saznati, jer o tome iz Zagreba nije glasa.

Saborska većina u Hrvatskoj imala je prošloga čedna u Zagrebu sastanak, na kojem se je razpravljalo o položaju.

Madžaronska većina odklonila je od sebe odgovornost za teški položaj u Banovini te izjavila svoje pouzdanje banu Kluenu Hederwary-u. Izjavu svoju priobčili su službeni listovi, a ta izjava ogorčila je još većma hrvatski narod, koji zna, da je svemu zlu u Hrvatskoj kriva mađjaronska većina sa svojim banom na čelu.

Položaj u Hrvatskoj jest vrlo nejasan i nitko nezna danas, što bi se moglo dogoditi sutra. Vlada je doduše silom ugušila pokret na raznih stranah Banovine, no posve ga nije ugušila. U tom nas podkriepkuje i činjenica, da ce sa svih strana usredotočuju u glavnom gradu sve to veće mnoštvo četa.

Hrvatsko-slovenska solidarnost nije još nikada izbila tako čvrsto i odlučno u vrijeme kak upravo sada usljed težakih odnosa u Hrvatskoj.

Braća Slovenci saživlju u svih svojih pokrajina skupštine, na kojih se iziće bratimstvo do hrvatskoga naroda i na kojih se najodlučnije prosvjeduje proti nasilničkom postupanju mađjaronske vlade u Hrvatskoj.

I strani svijet, koji se nije obično bavio sa Hrvat, zanima se danas za njih, odobravajući njihovu borbu za samostalnost i neodvisnost njihove domovine.

Javni polit. sastanak

držan u Omišlju dne 2. t. mj. pod vedrim nebom.

Omišlja, dne 6. junija 1903.

Liepa i hvalevrieditna bila je namisao dra. Antončića, odvjetnika u Krku, da za dne 2. mj. prigodom trećeg Duhovskog blagdana, kad se u Omišlju obdržaje sajam, dozvolom političke oblasti sazove javni politički sastanak pod vedrim nebom, na kojem imadu Hrvati otoka Krka izraziti svoje simpatije, odnosno žalost za stradajuću braću u Hrvatskoj.

Stela što je ređenog dneva do podne kišilo, tako da mnogi otočani, koji su bili nakanili doći, nisu došli; a opet s druge strane radi prekog suda, koji vlada u blizini hrv. Primorju, nije tamošnja vlada dozvolila onaj dan izlete iz Kostrene, Kraljevice i Bakra sa parobrodima, kao što je običaj drugih godina.

Uza sve te neprilike, ipak se sastalo pred starodavni kaštel Frankopana, gdje je bio sastanak uređen, oko 4 sata za podne preko 1000 slušalaca, što samih Omišljana, što drugih otočana, što Kraljevićana i drugih.

Prvi se uzdigne na poviše mjesto sazivač sastanka dr. Antončić, koj bude oduševljeno pozdravljen. Sebe, reče, ne treba da predstavi, pošto ga kao Omišljana svi dobro poznadu. Predstavi zatim vladineg izaslanika u osobi političkog komesara u Krku g. Lasića, zatim zastupnika naroda na zemaljskom saboru u Poreču g. Andrijičića, župnika iz Baške, koj bude također oduševljeno pozdravljen. Predloži, da se izabere predsjednika, koji će ovim sastankom upravljati u osobi g. Toma Pavaića, Omišljana, što bude uz obće oduševljenje i prihvaćeno.

Prosljedujuć, zahvaljuje se svima, što su se u takvom broju sastali, te kaže, da svi zmadu povod današnjemu sastanku. Hrvati u Banovini da se bore za svoje pravice, ali zato da su zatvarani, mrcvareni i ubijani (Tako je). Oni da su sklopili ugovor sa Mađjarima, polag kojega imale bi obje stranke jednaka prava i novčana i jezična (Tako je!) Al događja se, da svake godine odlazi u Mađjarsku do 15 milijuna hrvatskog novca; glede jezika pak, Mađjari svuda po Hrvatskoj narivaju silom svoj jezik. Hrvati se proti toj nepravdi listom digli, koja borba je sasvim opravdana, a Mađjari pomoću svoga Kluena-Hederwarya (obće klicanje „abzug“ ban) liebi bi tu borbu bajunetama ugušiti. Mi kao njihova braća, sakupljeni pod ovom kulom Frankopana (Slava im), koji bijahu i naši i njihovi knezovi, na kojoj se danas vije naša hrvatska zastava u crno zavila, dužni smo da toj trpećoj braći izrazimo našu sućut i u to ime pozdravlja sve prisutne. (Živiokleit).

Na to zamoli rieč g. Andrijičić, zastupnik naroda te spominje, kako se je rado odzvaao pozivu dr. Antončića, da izrazimo svoje ogorčenje vladi i s ove i s one strane Litave (živio) nad žalostnim slanjem u Banovini. Pod krunom domaćih kraljeva bili su Hrvati svi združeni. Kasnije su oni od slobodne voje izabrali kraljem Habzburgoveca Ferdinanda, koji je prisegao, da će poštovati granice celokupne Hrvatske. Nad tom Hrvatskom bili su postavljeni kao podkraljevi razni banovi, a med timi mnogi i iz porodice Frankopana, pod čijom

smo kulom danas sakupljeni, pak baš zato što je jedan od tih Frankopana hito obratio celokupnost hrvatske kraljevine, bio je kao izdajnik sa svojim drugom ubiven (klicanje „Slava im!“). Kadgod su neprijatelji pretili Austriji, Hrvati su uvijek bili dobri i vjerni sinovi (živio!). Tako god. 1848. digo se i Beč i Mađjari proti kralju, al hrvatske mišće pritekale odmah u pomoć. God. 1866. opet su Hrvati u Italiji i pod Visom časno obranili Austriju. A što su sve za svoje zasluge dobili? To da su ih g. 1868. razdieleli, baciv neke pod Beč, a neke pod Mađjare (Tako je!) Još ni to ne bilo dosta, već i nas, koji smo pod Bečom podieleli su na dvoje: Istru i Dalmaciju.

Hrvatom, dok su bili potrebni, obećavalo se mnogo, al provelo se ništa. Napominje što se radi sa Hrvatima u Istri. Porota i sudstvo u tudjini je rukama, uprava u rukama zemaljskog odbora, da nemože gore. Što se tiče škola, dosta je spomenuti ali i danas preko 17 tisuća hrvatske djece nema u Istri škole. U samoj Banovini bilo je još više obećanja, al ta se neizvršila, jer dok su Mađjari sve investicije sebi prisvojili, Hrvati nedobise ništa, te se morali odseliti u Ameriku (Tako je!). Hrvati, videć kako im je zlo, digli se listom proti nepravdi, osobito proti svomu zlotvoru banu (Dolje s njim!), al ovaj umjesto da nepravdu odstrani, još više terorizira, tako da su tamnice prepune, proglašen preki sud (Dolje Iranja!). Kad su dalmatinski i istarski zastupnici lieali to žalostno stanje u Hrvatskoj prikazali Njegovomu Velikantstvu, ministar Körber nije toga dozvolio, s toga se obraća na vladinog zastupnika ovaj pristupnog, neka dotičnog ministra izviesti, kako mu ni izrazujemo naše ogorčenje nad takvim postupkom i time svrsava (Živiokleit).

Rieč moli dr. Ožbolt, liječnik u Krku. Priповiada kao Hrvat iz Banovine, kako žalostno stanje vlada danas tamo, čemu svemu kriv je tiran Hederwary (Dolje s njim!). Isti takjinski socijalisti skidaju kapu Hrvatima, koji se bore proti tomu tiranu. Narodna svijest neće više propusti (neće). Mi ćemo se zavjeriti, da ćemo svaki u svom djelokrugu raditi za pobudjenje hrvatske svijesti (živio!). Ovjeltnici u svojoj pisarni, na sudu i zalazeć med narod; liječnici lijeće ne samo bolesnike već i poučavajuć narod; svećenici u crkvi i vani, isto vjera i tolojubje skupa idu, učitelji itd. i budemo li svi radili i narod probudili, takav probudjen narod impouirati će (Tako je!). Svi budimo složni ne samo na rieči, već i u faktičnom radu i tako ćemo najlakše doći do svojih pravica. (živio!).

Rieč moli g. Trinajstić, župnik u Dobrinju. Nadovezuje u Cirilu i Metod, koji su nam pred hiljadu godina dali slavensko bogoslužje, a time i jezik. Spominje, kako se je pod imenom te svete braće ustrojila u Istri „Družba sv. Cirila i Metoda“, kojoj je zadaća, da se naša djeca koja nemaju škola, i kojoj preti pogibelj da nam ju tudjinac iznarodi, mogu u svojem jeziku izobražavati. Mi sami smo siromasni da možemo dostatno tu „Družbu“ pomagati, al zato nam pritekla u pomoć naša krvna braća u Banovini, koja su prošle godine sakupila za „Družbu“ preko 30 tisuća kruna. Ta braća danas trpe pod banom tiranom (dolje s njim), pak bi mi bili kamena srca, kad ih u njihovoj borbi nebi pomogli ne našim mišćama, nego barem izkazujuć im našu sućut (živio).

Zaključnu rieč imadu dr. Antončić. Veli, da poslje tako ljepih i oduševljenih govora svojih predgovornika, nema više što dodati. Kaže, kako žalibože naši otočani još možda točno nerazumiju ove naše sućuti prama stradajućoj braći, jer nisu bili do sada dostatno poučeni. s toga razlaže što je sve brat bratu dužan i kako su oni u Banovini naša braća po krvi, po jeziku i po običajima, o čem se možemo uvjeriti

sa samo nekoliko zavlecaja iz našeg otoka na gornji kraj; što više mi smo s njima jedni te isti, u čem nas najbolje utvrđuje ova tvrdjava Frankopana, od kojih su nekiji bili banovi u prijestolnici svih Hrvata, bielom Zagrebu. Nas treba dakle da boli i te kako njihovo trpljenje, s toga na koncu predlaže sljedeću resoluciju:

Hrvati otoka Krka, sakupljeni dne 2. lipnja t. g. pred starodavnim kaštelom Frankopana u Omišlju, poprimise povodom žalostnih događaja u Hrvatskoj sljedeću resoluciju:

Hrvati otoka Krka, sviesni, da je borba njihove braće Hrvata u Banovini, kojom idu za tim, da izhode poštovanje ustavnih prava, ne samo zakonita, nego i pravedna, daju oduška svom ogorčenju nad tim, što se je već tako daleko došlo, da je Hrvatski narod asiljen krvavom borbom tražiti, da mu se ta prava poštuju i što se dopušta, da u tu svrhu mora biedni narod prolijerati krv i čamiti u tamnicama umjesto da se pravednom vladavinom strahovladi na put stane; — izražavaju istodobno svoju sućut i simpatiju za stradajuću svoju braću u Banovini!

Poslje jednodušnog prihvaćenja gorje resolucije, svi sakupljeni otkrilih glava odjpuvaje: „Liepa naša domovino“.

Na to predsjednik g. Pavaić u kratko se zahvali govornicima na treznom i mirnom razpravljanju, slušaocima na strpljivosti, te poživ, da ovaj današnji sastanak uroli čim boljim plodom, zaključni sastanak. (živio!)

Izjava

hrvatskih i slovenskih zastupnika Dalmacije, Istre i Trsta.

Već nekoliko tjedana zbivaju se teški događaji u kraljevini Hrvatskoj i Slavoniji. Žive demonstracije, koje su se srom zemlje razmahale, brojna uapšenja, prosvjedovanje oružane sile i proglašenje priokog suda sramišta na sebe pozornost široke javnosti. Kao što naravno, najaviti otkle najviše ti glasovi kod sunarodni: ka dalmatinskih i istarskih Hrvata, te Slovenaca. Vjesti o ubijenima, o množtu ranjenih i uapšenih pokazuće silnu užutnost u narodu.

Usljed toga, osobito kad je s autentične strane stigla potvrda da pokret ne jenjava, unatoc proglašenju priokog suda, hrvatski zastupnici Dalmacije osjetile patriotsku dužnost, da podignu svoj glas u prilog jednokrvnoj braći. Tim jače im se ta dužnost nametala, u koliko je poznato da je djelovanje narodnog zastupstva Hrvatske i Slavonije gotovo onemogućeno zbog prilika, koje onamo vladaju. Prije svega bi zaključeno, da se u posebnj audijenciji zamoli Nj. V. cesara i kralja Franju Josipa I. za posredovanje radi obustave krvoprolića, posebice za pomilovanje onih, koji bi od priokoga suda bili na smrt osuđjeni. Poziv upravljen pojedinim hrvatskim zastupnicima dalmatinskog sabora i članovima carevinskog vijeća, kao što i hrvatskim i slovenskim zastupnicima Istre i Trsta našao je obći odziv. Nakon same tri dana svi, osim nekolicine zaprijetenih, najviše se na okupu u Beču.

Zapitana audijencija nije bila dozvoljena. To je uslijedio na predlog austrijskog ministra - predsjednika iz državopravnih obzira prema drugoj poli ministrije.

Hrvatsko-slovenska delegacija ipak se zadovoljna vraću u domovinu, jer je sviesnata, da je izvršila najpreču dužnost u času narodne žalosti i jer ima razloga držati, da njezino zauzimanje neće oslati bez uspjeha. Odlučni korak narodnih predstavnika iz triju pokrajina, osobito korporativni dolazak velike većine jednoga sabora k vladaru, takav je pojav, koji mora imati upliva pri prosvjđivanju uzroka i zamašnja ovoga pokreta.

Ma koliko bile nesuglasne vjesti o događajima, to stoji, da u cijeloj Hrvatskoj i Slavoniji vlada silno nezadovoljstvo, da to na mnogim mjestima nalazi oduška u opetovanim i tako žestokim manifestacijama narodnog ogorčenja, da za obuzdanje nemira nije bila dovoljna svakolika vojnička sila u zemlji, već se moralo rekvirirati vojsku iz Austrije i iz Ugarske. Same službene vjesti potvrđuju nasilno rušenje brzojavnih stupova i kidanje žica, trganje željezničkih tračnica, prityorenje činovnika, razoružanje žandara, oštećenje uređovnih zgrada i formalne bitke naroda s oružanom

silom, po selima i po ulicama glavnoga grada Zagreba. Napokon nepobitno stoji, i po priznanju službenih krugova zagrebačkih, da je u više kotara došlo do krvoprolića, da je bilo ubijenih (u Zaprešiću, u Sv. Ivanu Zabno, u Sv. Nedelji kraj Zagreba, u Kalinovu, u Fužinama) da je u tri kotara i u dva grada proglašen prieki sud.

Prema ovakvoj situaciji ne mogu uspjeti pokušaji, da se pokret omalovaži da ga se prikaže svietu kao niz neznatnih izgreda lokalne naravi. Da je tako, ne bi se zapljenom hrzovajka, otvaranjem listova i vojničkim kordonima nastojalo spriječiti, da sviet sazna pravu i cilu istinu.

Toli ozbiljni događajima mora da su bez sumnje teški uzroci.

Umjetno stvorena agitacija, ako nema dubljeg uzroka nezadovoljstvu, ne bi bila mogla raspaliti takav požar, osobito u seljačtvu, koje je svugdje najkonzervativniji elemenat.

Kakovi odnošaji vladaju u Hrvatskoj i Slavoniji, o tome je vanjski sviet ždihože slabo upućen. U toj izkušanoj zemlji pod krinkom parlamentarne ustavnosti vlada samovolja. Izborna pravo neuživna ni 3% pučanstva. Veliki dio birača sačinjavaju državni službenici, koji se ne usudjuju glasovati protiv vladinih kandidata. Većine se kod izbora stvaraju pritisikom i nasiljem. Štampa je skućena kao u nijednoj drugoj prosvjetljenoj zemlji. Oporbeno se novinstvo proganja globama, zatvorima i zaplienanja. Pod vladavinom današnjega bana 102 novine bile su 3702 puta zaplijene, a u jednom samom broju službenih novina („Narodne Novine“) od 18. 5. 1903. br. 153, oglaseno je 15 odluka o zaplienanju listova. Jedan sam zagrebački dnevnik doživio je od 1./11. 1883. do 27./5. 1903. ništa manje od 958 zapliena. Obćinska autonomija ne postoji, i u obće je skućen svaki autonomni život. Porota ne sudi za političke delikte, osim ako su tiskom počinjeni.

Ništa bolje niese ni ekonomske prilike. Usled postojećeg odnošaja sa Ugarskom, Hrvatskoj se za vlastite potreboće daju samo 44% njezinih prihoda. Faktično još manje prima zbog nepodpunog prikazivanja prihoda, kao što se razabire i iz zadnjih poslanica kraljevinskih odbora Hrvatske i Ugarske. Tri prihodi ne dotječu ni za pokrće troškova autonomne uprave. Pošto zajednički troškovi (osobito za vojsku, ugarski dug i investicije utčinjene za Ugarsku) zahtievaju silne izdatke, porezni je namet nesnosan. Posljedica je toga emigracija pućanstva u tolikom obsegu, da se sada blizu desetina svih firvala nalazi preko Oceana. Uporedno s izseljivanjem pada gospodarstvena snaga zemlje, te je već od toga došlo, da autonomna vlada — i u tome unicum parlamentarne vladavine — nema i ne može sastaviti budžeta.

K svemu tome nadolazi sistem vladavine, koji pušta da se vriedjaju u prava dvostranim ugovorom zajamćena Hrvatskoj. Tako se nameće Hrvatskoj mađarski kao uredovni jezik kod željeznica i drugih zajedničkih ureda protiv izrične odredbe §§ 56 i 57. hrvatsko-ugarske nagodbe, po kojima je u obsegu Hrvatske i Slavonije uredovni jezik izključivo hrvatski. Slična se povreda zbiva izvješivanjem mađarske zastave na uredima u Hrvatskoj i Slavoniji u oćioj opreci s §§ 61. i 62. istog temeljnog zakona, u kojima se za Hrvatsku govori samo o jednoj zastavi — hrvatskoj — doćim se u poslima zajedničkim s Ugarskom oznaćuje zakonitim emblemom ne mađarska zastava, već sjedinjeni grbovi Ugarske i Hrvatske. U najzadnje doba, kad je u Hrvatskoj, u oći obnove financijske nagodbe s Ugarskom, nastao življi skupštinski pokret radi poboljšanja nepovoljnog financijskog odnošaja, bile su, unatoć zakonom zajamćenom pravu sastajanja, zabranjene ne samo javne skupštine, već i pouzdani sastanci.

Iz navedenoga će svaki razabrati, da ovaj pokret u Hrvatskoj i Slavoniji ne ide za prevratnim svrhama, da nije izljev narodnosne mržnje.

Hrvatska, kroz svoje predstavnike i kroz javnu štampu zahtiev, da joj se pošliva prava dvostranim ugovorom zajamćena i da joj se ne krati građanska sloboda i ustavnost, koje vladaju u ostalom prosvietljenom svietu.

Težak je današnji položaj hrvatskoga naroda. Ali videć simpatije, koje pobudise u svietu patnje naše braće i naša pravdna stvar, ne gubimo ufanja. Hvala javnoj štampi, ne samo slavenskoj već i tudjoj, osobito njemačkoj i talijanskoj, koja zaboravljajuć narodni antagonizam, podiže svoj glas nama u prilog. Hrvati toga nikada neće zaboraviti, kao ni inih dokaza bratskog saućešća, što ih primise

od slavenstva, navlastito od jednokrvne braće Slovenaca i Srba. Dao Bog, da nas i unapried svako ozbiljno narodno pitanje nadje tako složne i pripravne, da jedan drugome bratski pomognemo.

Zadnji događajji doprineše bez sumnje, da se u stranom svietu razprše presude, koje su još vladale o narodu hrvatskome.

Hrvatski narod, toli zaslužan za civilizaciju, koju je cieniem krvi svojih ponajboljih sinova spasio oć navale barbarstva, bolje upoznan i pravdnije sudjen, uzćuvat će sigurno i nadalje simpatije civilizovanog svieta, biva najjaćeg saveznika za postignuće narodnog ideala.

Iz sastanka držanog u Beću o Duhovima god. 1903. (Sljedeć podpis.)

Sa Kvarnera.

V.

Na oćoku Krku.

Naša biskupska kurija izdava list za svoja službena poraba i za borabu svećenstva. U broju 5. ove godine našli smo u tom listu (Acta Curiae episcopalis Vengensis N. 5. a. VI.) na uvodnom mjestu pismo samoga presvietloga biskupa, za koji valja, da saznade naše hrvatski narod, te ga zato šaljemo u prevodu dićnoj „N. Slugi“. Evo ga:

„Ćitateljem.

Radi natjećaja na plovaniu Maloselsku (Lošinja Maloga) podigla se velika buka, koja je prešla i medjaše naše biskupije. Zato, da obranimo i svoj ugled i ugled naših savjetnika, potrebno je, da sve javno objelodanim.

Plovanja Maloselska je bez dvojbe jedna od najznamenitijih, a ostala je bez svoga zakonitoga pastira jurve od godine 1892. Radi toga prema crkvenim propisom a i da zadovoljimo želji visoke c. kr. vlade, nakanili smo dati njoj pastira, pak smo otvorili na nju natjećaj 31. decembra 1902. br. 2318.

Izmed deveterice natjećatelja, koji su želili ovu plovaniju, bio je i svećenik C., upravitelj one plovanije već tri godine i pol; a on izmed svih natjećatelja jedini, koji nije imao propisanoga izpita, da dobi je koje dušobrićnićko mjesto.

Svećenik C. položio je doduše g. 1893. mjeseca septembra izpit, pak što se tiće znanja, bio je proglašen sposobnim da vlada kojom god plovanom crkvom, ali med spisij njegovoga izpita ćita se ova opazka: „priobćujuć Vam uspjeh, oznaćuje Vam se, da Vam se je iz milosrdja dalo prvi red u Moralci, premda niste znali ustmeno odgovoriti na neka najpotrebija i najvažnija pitanja (na. pr. de sigillo sacr., sollicit. ad turpia, interv. circa nomen complici, jejunium); radi toga opominje Vas se, da ste po saviesti dužan proućiti ovaj ovako važan predmet, neobhodno potrebit svećeniku, koji hoće, da ima oblast slušati sv. izpovjedi.“

Podpisani su: dr. Fr. Volarić kapitularni vikar, pa izpitatelji prosinodolni: dr. Bolmareich, Ant. dr. Orić i Mate Bogović.

Godine 1900. svećenik C. molio je ordinarijat, da se ga oprosti ponavljanja plovanoga izpita (jer je rok valjanosti od 6 godina jurve bio iztekao).

Prosinodolni izpitatelji, koji su jedini nadleđni u tom suditi, pozvali su se na odredbe austrijskih biskupa složene skupa s c. kr. vladom 1849. i 1856. pozvali su se na odgovor podan krckomu biskupu od sv. rimskog zbora za izvanredne poslove dneva 20. julija 1860; pa uzav u obzir izpit moliteljev od godine 1893., izrekli su: „svećenik C. nemože se nikako osloboditi od ponovnoga izpita, niti se ga može zato preporučiti presvietlomu biskupu.“

Upamtiti je još i ovo, da po odluki pok. biskupa Andrije M. Sterka 31. dec. 1894., br. 1484, oni samo svećenici mogu biti oprošćeni od ponavljanja plovanoga ispita, koji su barem u većini predmeta pri prvom izpitu odnesli odluku, a svakako tu odluku imali u Dogmatici, u Kanonićkom pravu i u Moralci.

A svega toga u svećenika C. nije bilo, jer njegove ocjene izpita glase: Velika prva, Velika prva, mala prva. Velika prva s gore oznaćenom opazkom.

Kad smo otvorili, kako gori spomenulo, natjećaj na plovaniu Maloselsku, buduć svećenik C. nije imao nikakove nade, da ju dobije, opet podastre molbu 31. jennara minuloga, ili da se ga oprosti opeovnog izpita, ili da mu se dozvoli opet podvrći se izpitu. Buduć, da mu se ono prvo nije moglo dozvoliti, dozvolilo mu se je ono drugo. Rok natjećaja izćicao je 10. febrara, a 9. istoga pozvalo se ga je brzajavno, da dodje k izpitu. Ovo mu se je dozvolilo iz milosti, a ne po pravu; jer izpitje polagati dozvoljeno je samo dvaput na godinu i to u odredjene dneve mjeseca maja i septembra.

Mi smo svećenika C. jednom svoga saućenika veselje primili i u dvorih naših gostom držali, zaželiv mu od srca sretni uspjeh.

Na koncu pismenoga izpita, prosinodolni izpitatelji pod našim predsjednićtvom proglasili su svećenika C. nesposobnim, jer je iz Dogmatike i Moralke odnio drugi red (n. pr. pri ustmenom izpitu u stvarih najvažnijih za slušanje izpovjedi: „de consuetudinariis, recidivis ac occasionalibus“ nije skroz ništa znao). Njegovi odgovori pismeni stoje u našoj Kuriji, pa jih može svatko, na koga to spada izpitati i pregledati; a što se tiće izpita ustmenoga osim nas, da je tomu tako, svjedoćiti će uvijek prećastna gospoda dr. Bolmareich, dr. Orić, Bogović i dr. Gršković.

Usljed toga sveć. C. zamolio je 13. febrara, da mu se molba za plovaniu Maloselsku povрати. Kušnje dne 15. marća o. g. ipak podastre molbu, da je on nakan polagati izpite doćjuće godine 1904., da se proglasi sposobnim. Istodobno obćinsko zastupstvo Maloselsko ućio utok na vis. c. kr. namjestićevo proti našoj odluci, da Maloselci prikažu, koga izmed molitelja žele plovanom.

Mi pak, da obranimo našu oblast i da obranimo zakonito pravo na plovaniu Maloselsku ostalim moliteljem; odlukom 1. maja br. 821 imenovali smo svećenika C. prvim pomoćnikom i koralmim vikarom pri našoj stolnoj crkvi u Krku. — On si je medjutim pribavio liećnićku svjedoćbu, koja tvrdi, da je svećenik C. bolježivlji i nesposoban za neko vrieme da služi. Na temelju te svjedoćbe traži u c. kr. vlade privremenu mirovinu i podje k svojoj kući.

U Krku, dne 26. maja 1903.

† Anton Biskup.

Primjetba: Iz ovoga lista našega presvietloga biskupa izvire velika, prevelika popustljivost našega ordinarijata prema svećeniku C. Taj svećenik C. nije drugi nego Don Francesco Craglietto, koji, rodom iz Velog Sela, dakle hrvatske krvi, dao se u službu zasliepljenih potalijanćenih Hrvata u Malom Selu, koji će ga svojimi spletkami dovesti do sramote i do nesreće. Po našem mnienju velika je bila pogreška imenovati toga „neukoga“ svećenika upraviteljem ovako znamenite plovanije, kakova je Malo Selo — Lošinj.

S nijednim svećenikom Hrvatom nebi se bilo onako blago postupalo. Sada će se uvjeriti gospoda u Krku, da je zaman susretlivi biti prema našim potalijanćenicom ili irendatšem. Oni neće, da znadu za kakovu ljubav, za nikakovu milost... Samo zato, što plovanju Maloselsku traže svećenici Hrvati, jer drugih mi niti ne imamo, oni njih neće... oni će smutiti nebo i zemlju, samo da u Lošinj nedodje Hrvat pa bio i svetac. Oni će izrada, oni će takovoga, koji se s njima slaže, koji zatire sve, što je hrvatsko pa bio i najveć nezalica... oni bi radi talijanaša.

Popustljivost, preveliki neprostritić obzir naše biskupske kurije krivi su, da se je u Lošinj odćjerao iz škola hrvatski jezik u predavanju vjeronauka; popustljivost je kriva, što su se crkve Veloselska

i Maloselska sada iz sinode proglasile laćinskim... one crkve, u kojih se je od njihovoga zametka sve do najnovijih vremena držao, ćuvao uvijek čisti starohrvatski jezik. Ćitajte Ljubitevu „Borbu za glagoljicu na oćoku Lošinj“. Na stran jednom s otimi obzir, na stran s mlitavoću i popustljivoću, a nek se pravda vrši.“

Glavna skupština

„Druže sv. Ćirila i Metoda za Istru“

(Nastavak)

III. toćka dnevnoga reda.

Predsjednik pozve tajnika da proćita izvještaj odbora „Druže sv. Ćirila i Metoda za Istru“. Tajnik g. V. Car Emin proćita sljedeć izvještaj:

Slavna skupštino!

Deseta evo teće godina, odkad se našoj druži udario prvi temelj — odkad joj se zametnuli prvi početi. A ti su početi bili vrlo skromni — podlogom im je bila sama nada u veliku, neogranićenu samilost, što ju je u srcima svih Hrvata imao da razbudi oćajni vapaj svaka naših, vapaj, što se dizao iz svake rieći, iz svakoga slova znamenite one njihove okružnice, upravljene dne 5 srpnja 1893. god. na sve hrvatske novine i viđenjije rodoljube.

Tu u toj okružnici bilo je i kratko ocrtano zlo stanje zemlje naše i gradno nastojanje naših narodnih dušmana, da nam rodu i jeziku otmu jedinu uzdanicu — krasnu mladost našu.

„A mi, veli okružnica, nismo mogli dalje mirno motriti tu nevoljno stanje, koje se u svoj svojoj pogibelji prikazuje osobito u nekim krajevima Istre...“

I oni, ti naši divni prvaci, ustrojili su u Božu pomoć ovu našu družu sv. Ćirila i Metoda za Istru pa se na kraju obratili na zajedniću nam braću, da ih podupru — u ovom podhavtu za prosvjetljenje ove dosad najzapućenije zemlje i za oćuvanje naše narodnosti izloženim neprestanim valovima tudjinstva.

Time se eto započelo ono velićejno djelo oko brane našega imena i jezika u Istri, djelo usredjeno i uglavljeno u programu naše druže sv. Ćirila i Metoda za Istru.

I od toga prvog, zamašnijeg koraka ima već deset godina, a toliko će doskora proteći godina, odkad se s našeg predsjednićkog mjesta podigo staraćki glas našeg slavnog pokrovitelja, tadašnjeg predsjednika druže presvj. gosp. dr. Dinka Vitezića, da slavnog skupštini saobći prve uspjehe djelovanja istom utemeljenju druže. I sada nakon tolikih godina odjek se slavne njegove rieći krili nad nama, kao što će i njegov veliki duh neprestano ljebdjeti nad djelom i sudbinom ovoga družtva.

Ćedna su naša srsdstva, s toga nije nam dano da desetgodišnjicu obstanta naše druže dolićno proslavimo, ali srce ne može da miruje. Pogledom na prekrasan uspjeh, što ga druža naša polućila u ovom razmjerno dosta kratkom razdoblju, ono, to srce, ne može a da ne prevali žarkim osjećajem najdublje harnosti i udivljenja spram svih dićnih zaćetnika naše druže a napose spram slavnoga starca Vitezića našega.

I. Druzbine podružnice.

Broj druzbinih podružnica, bilomućkih, bilo ženskih, ustanovljenih od konca godine 1901., porastao je tekom godine 1902. za 3 nove podružnice, tako da ih je koncem lanjske upravne godine u svemu bilo 54. Ne „oustrojene podružnice jesu: jedna u Omišu (Dalmacija), druga u Rakitovcu, a treća u Brgudcu — obje ove potonje u obćini Buzet.

Ma da i jest broj dosadašnjih naših podružnica razmjerno dosta malen, ipak bi i od ih vrela naša druža mogla crpiti liep godišnji dohodak, kad bi sve podružnice radile onako, kako to ćine neke od njih. Ima ih takovih, koje nisu već dugo dale o sebi znaka života, što pokazuje veliki nemar i apatiju dotićnih odbora. Takovim odborima postavljamo izgledom dićne naše podružnice u Spljetu, Dubrovniku, Pulu, Kastvu, Voloskom, Opatici, Lovranu, Mihotići, Vepincu, Poljanama, Baški, Podgradu i t. d. Takovim odborima preporučamo neka se ugledaju u onu krasnu našu podružnicu u Ješji (Dalmacija), koja nam toćno nakon svakoga polugodišnja šalje svoje izvješće, a i u onu u Mošćenicam koje ugledni odbor imadje u prošloj godini 13 sjednica pored nekolicke zabava što su ih tamošnje rodoljubne gospodje i gospodice odbornice priredile u korist naše druže. Reći će

oglasile la- se je od ovijih vre- rohrvatski za glago- jednom bitavosiu i vrši.

na a Istru" da. a pročita la i Me- ar Emin

kratko grdno da, danicu mogli stanje, kazuje strojili u sv. kraju da ih osvjet- mlje i tenim

čajno ika u pro- etoda oraka skora pred- glas pred-inka prve izbe. k se kao tano voga

nje anka srce asan da u blju, ovali div- naše arca kih, go- line a ih emu su: Ra- ove

ših pak piti už- ed go oru. om ov- miji, na, ob- u bal- gnu ma- red- ro- eće

ko: puk je siromah! I jest, ali ni Str- pedjani, ni Sv. Martinci, kao ni naši ljudi u Sovinjaku, Vrhu, Sv. Mateju, Rakitovu Zminju, Bergudcu i drugud nisu bogatiji, pa ipak čine što mogu, te redovito svake godine šalju našoj družbi svoj skromni obol. Pa i pravo je to: sramota bi bila da se u našoj Istri nadje i jedan Hrvat, koji bi mogao s nehajstvom pratiti rad naše družbe, dok se po svim inim hrvatskim zemljama u njenu korist razvio i razmahao tako živahan pokret.

Podružnice bi kao morale biti glavna podloga, glavni oslon i podpora našoj družbi, i kad bi — što ne dao Bog — za koje vrijeme jenjalo doprinosanje iz- vanrednih prilika prinosi, družba bi se u takovoj družbi mogla osloniti jedino na te svoje podružnice — ta one su u neku ruku i najglavniji izvor, odkuda ona crpi svoj stalan godišnji prihod.

Radi toga preporučamo našim radinim podružnicam, da u svojoj revnosti i mar- ljivosti i nadalje uztraju, drugima pako, kojih su godišnji prihodi preskromni, nek- zznastoje, da im odnosi dohodoci ponar- rastu i konačno pozivjemo i one nemarne, da se već jednom prenu iz svog mrtvila, te da i one pruže našoj družbi pomoćnicu ruku osobito sada u doba, kad joj je pomoć svih rodoljuba tako nužna i tako potrebna.

II. Žigice i druga družbina poduzeća.

I ove se godine iziće krasan napredak u prodaji družbinih žigica nsljed čega je — razumljivo — ponarastao i odnosni na družbu odpađajući prihod. Od žigica je naime razprodanih od 1. siječnja 1902. do 31. prosinca iste godine odšlo na družbu 5384 kruna i 40 para, dokleml je taj prihod u god. 1901. iznašao 3388 kruna i 85 para, prema tomu imala je naša družba u lanijskoj upravnoj godini od ži- gica 1995 kruna i 55 para više prihoda nego li u god. 1901. (Ovo više računano prema blagajničkoj knjizi, u koju se prihod žigica posljednjeg polugodišta uvijek unasa u prihod naredne upravne godine).

Ako se pako k prihodu od 5384 kruna i 40 para pribroji 400 kruna, što ih je g. Fürth darovao družbi u ime Cirilo- Metodijevog dara, to možemo kazati, da je prihod žigica iznašao u lanijskoj upravnoj godini 5783 kruna i 40 para.

Začudno je to, kako se može iz takih sitnih stvarca, kao što su to na oko žigice, crpiti toliki dohodak. Ali ipak je tako, i taj nam primjer podaje još jednu živu ilustraciju onoj našoj staroj: »Zrno po žrno pogacika! — te nam pokazuje do čega se svega može doći samo dok je sloge i jedinstva.

Nego ma koliko bio gore navedeni prihod naših žigica izdašan i za naše pri- like upravo prekrasan, ipak u nama pre- vladuje duboko uvjerenje, da još nije ni izdaleka dosegao onaj iznos, koji bi doseći mogao i morao. Ima još mnogo i mnogo našega naroda, koji ne rabi družbinih žigica, a ima dosta i dobro na- pučenih krajeva naše domovine, u kojima su naše žigice još te posvema nepoznate. Nego i tome će se doskočiti, a po gotovo kad udju u promet surpacce, i tako će se, nadamo se, doskora trobojne kutijice naći u svakoj kući, na svakome ognjištu, a našoj će se družbi podati prilika da povećanim dohodcima pregne još i jače u svom teškom i mučnom nastojanju.

Spletaka protiv naših žigica bilo je i u prošloj godini. Tako je na priliku nekog gospodina, zastupnik neke tvrdike u Magjarskoj, tražio od nas, da sklopimo s njim ugovor za Bosnu i Hercegovinu i valjda još te za koju drugu zemlju i da ako na to ne pristanemo, on da će turiti u svet žigice s napisom »Bog i Hrvati, pa da će 5% od prodaje istih namieniti pripomo. družtvu za hrv. škole u Zadru.

»Sjegurno će, pisao nam je taj gospodin, Dalmacija biti za družbu sv. Cirila i Me- toda izgubljena, jer će svi radije davati za hrv. pučke škole u Zadru, nego li za družbu u Istri.

Eto s kakovog stanovišta posudjuje taj trgovčić ovu našu borbu za očuvanje hrvatske svietni na teritoriju, koji mora da je svim Hrvatima drag i mio.

U ostalom iz odgovora, što mu ga je dao rodoljubni odbor družtva za pri- pomoć hrv. djacima u Zadru, onaj je go- spodin mogao da razabere, kako je skroz iz skroz nevaljalo i pogriješeno mjerilo, kojim je on hito da mjeri ljubav naše divne braće Dalmatinaca, koju oni već od njena zametila ovamo posvećuju našoj družbi i tužnoj i mučenoj Istri našoj.

Oč prodnje cigaretnog papira i tučiča u lanijskoj godini odšlo je na našu družbu 807 kruna 07 pare. Bude li se, o čemu nema sumnje, i taj podhvat uvriežio u

narodu, to će do mala i taj družbin prihod porasti, što mi u interesu naše družbe od svega srca želimo.

Žalimo što nam tako lijepe rezultate nije moguće probičiti o prodaji družbine cikrije, toliko više, te je odnosi proizvod, što ga jugoslavenska tvornica kavinih su- rovgata postavila u promet osobito dobre vrsti. Nego, poznavajući žarko rodoljublje i predobro srce naših krasnih Hrvatica gojimo tvrdu nadu, da će se doskora i u tom smislu vidjeti liep uspjeh i sve veći napredak. Toplo preporučamo mi ova družbina poduzeća, ta ona zauzimaju danas jedno od prvih mjesta medju izvorima stalnih družbinih dohodaka.

III. Hrvatsko novinstvo.

Svake se godine s ove strane izriče najdublja zahvala i velika blagodarost svelevidnom hrvatskome novinstvu, koje bez razlike stranaka i pravaca podupire našu družbu svojom neograničenom su- sretnjivosti i toplom ljubavi. Ali to čuvstvo naše harnosti spram naše vrijedne štampe tako je veliko, jako i iskreno, da kod odavanja tolikog osjećaja nama i nehotice sama riječ staje, kô da se boji preći u kakav stereotipni izraz, koji nebi ni iz daleka bio pravim tumačem onoga, što mi sve dugujemo našem dionomu no- vinstvu.

Tko ne zna kako je mučan i tegoban život hrvatskoga novinara, tko ne zna kakovim poteškoćama i neprilikama ima svednevce da se bori, taj će teško moći pojmiti što znači dan na dan primati i bilježiti kadkad i sićučne prinose, po tom voditi o njima račun i dostavljati ih re- dovito našem ravateljstvu. A na našu sreću nisu to tako maleni računi. Eno rietkog »Novog lista«, eno »Obzora«, eno i drugih naših listova, pa da se vidi, što ima sve naša družba da zahvali onim vrlim muževima, koji stoje na čelu tih naših časopisa.

A velika je također i moralna pomoć, što je naša družba prima od na- šega novinstva. Kadgod se u člancima pojedinih listova vodi riječ o našoj Istri — a to hvala Bogu biva često — uvijek se s tim pitanjem dovadja u savez i naša družba i teška njena borba u pregućnu za velikim ciljevima njezinim. I svaki put, svakom takovom zgodom pađe i po koja topla riječ, po kakva vruća preporuka na- rodu hrvatskome, da nam ne ostavlja naše družbe, da je se što češće sjeća, da joj pruži pomoćnicu ruku u velikom i teškom boju za očuvanje svietni jednoga diela naroda, koji pogiba... I upravo s toga, jer novinstvo najviše utječe na dušu na- roda — naša družba ima da zahvali njemu kao dionomu lučonoši, i duševnom na- rodnom provodiću okolnost, što se je u ovo razmjerno tako kratko vrijeme u našim zemljama tako razmahala i kako svi znaci kažu, za uvijek uvriežila.

Pozdravljeni nek stoga budu svi oni vrli radnici oko »Obzora«, »Novoga lista«, »Hrvatskoga Prava«, bivše »Hrvatske«, »Narodnih Novina«, »Glasa Naroda«, »Agrarnog Tagblatta«, »Narodne Obrane«, »Ličkog Hrvata«, pa zadarskog »Narodnog lista«, »Hrv. krunice«, »Jedinstva«, »Crvene Hrvatske«, »Naše Sloge« i ostalih listova po raznim pokrajinskim mjestima i gra- dićima! Pozdravljeni nek budu svi ti naši prijatelji što ih brojimo u našem novinstvu, tom stupu na kome naša družba nalazi svoje najvršnije uporište u svome dje- lovanju i nastojanju oko svete misli, koja nije samo naša misao. (Živjelo hrvatsko novinstvo!)

(Nastavak sliedi).

Domaće stvari.

Njegova Preuzvišenost biskup Flapp bio je i ove, kano svake godine, u Puli za Duhove, te je stotinam i stotinam djece podiolo svetu krizmu. Po običaju držao je i propovijed svaki dan prije krizme. Ali osobito što se tiče prvoga dana, t. j. nedjelje, bit će se Preuzvišeni osvjedočio, da... propovijeda u vjetar. Jer treba znati, da onog-dana dođu na krizmu skoro isključivo hrvatska djeća iz Pule i okolice, dočim »šiori« čekaju na drugi i treći blagdan. Biskup nije to uzeo u obzir, nego je i prvog dana držao propovijed samo ta lijsanski. To može biti sve što se hoće, ali nije hrvatski! U Africi i u Aziji redovnici govore puku u njegovom jeziku: u Istriji toga nesnje biti, jer i crkva mora služiti talijanskoj politici, a Njegova Preuzvišenost biskup Flapp nije onaj, koji bi se tomu opirao.

Od prijatelja koji piše talijanski: »Il Po- polo Istriano« si degnò rispondere ad un uito- entrefilet sulla questione dell' università italiana. In ciò fare l'organo magno dell'italianità (?)

polese spiffiera ai suoi lettori due frottole grosso- lane, cioè:

1. che tutto il paese fra le vette delle Giulie e il mare nonchè l'intera costa dalmata sono italiani;

2. che gl'italiani dell'Istria hanno meno scuole degli Slavi e per di più mantengono con denari propri le scuole slave.

In quanto all'italianità del paese fra le Giulie e il mare non credo opportuno di discutere coll'avversario, perchè non mi sento il coraggio, come lo ha lui, di inghiottire così su due piedi più di trecentocinquanta mila Slavi, che vivono nel paese stesso, accanto al popolo italiano, che vi si trova in minor numero. Io però non giudico la nazionalità d'un paese da qualche lapide con iscrizione latina e da qualche avanzo di aquile romane oppure di leoni veneti, perchè sotto tale aspetto si dovrebbero dire italiane tutte le terre al di qua del Danubio, tutte le coste del Mediterraneo. Io giudico invece la nazionalità d'un paese dal popolo, che vi ha sede, dalla lingua che questo popolo parla, dalle tradizioni che desso man- tiene, dagli ideali cui aspira.

In quanto al numero delle scuole slave ed italiane in Istria, »Il Popolo Istriano« ha ragione: ve ne sono più slave che italiane. Ma come? Restiamo a Pola ed esaminiamo un po' il numero delle scuole italiane e slave. In città vi sono due scuole popolari italiane; ma queste due scuole, aventi ciascuna una sezione maschile ed una femminile, hanno una trentina di classi ed altrettanti docenti. Invece tutte le scuole slave del distretto politico di Pola non hanno neppure la metà di classi e di maestri in confronto alla sola città di Pola. Così si vede, che cosa vuol dire una scuola italiana e dieci scuole slave!

Se poi si dice, che gl'italiani mantengono le scuole slave, ciò si deve ascrivere a megalomania irresponsabile, quasi che i due terzi del popolo in Istria, che è slavo, non paghi alcuna imposta. Magari!

»L'Istria« u Poreču se srdi na hrvatske zastupnike naše pokrajine što su se priključili akciji dalmatinskih zastupnika u prilog zatiranog naroda u pašaluku Klufen-Hedervara i opaza pri tom, da što se Istrije tiče to je bez smisla, jer ova zemlja niti ima niti je ikad imala kakvi odnosi s Hrvatskom. Ja neću dokazivati, »L'Istriji«, što čeli ogromna većina pučanstva u ovoj zemlji, niti ču ju podučiti o »narodnosti« tog pučanstva, koje ona zove »un misseoglio di varie razze e lingue«: ta bilo bi uzalud trošiti sapu- na na crncu ili gorotili o bojama sljepcu. Ja ću nasuprot pitati »L'Istriju«: Zašto se brinu talijanski zastupnici i talijanska obćinska glavarstva za stvari što se događaju u Tirolu i Trentinu, a da niti nespominjem stvari, što se događaju u Italiji? »L'Istria« i njezini gospodari znaju dobro, što znači imati braće, na čijem ognjištu se može grijati, dok te led bije; ali čini se da kod naših »liberalnih« Talijana vrijedi i u tom pogledu ona stara: Quod licet Jovi, non licet bovi.

Medjutim Hrvatima je draže, da u Poreču ne znaju za nje i za njihove stvari.

U poslu talijanskoga sveučilišta oglasilo se je i obćinsko zastupstvo u Puli te je za- bilo znati, kako su se poneli pri tome za- stupnici, koji su činovnici u e. i kr. ratnoj mornarici, dočim ne treba niti pitati za Franka, Ščavuzza i druge civile državne činovnike, koji sjede u zastupstvu. Ta ovo i su baš spo- jeni element među austrijskim novcem i tali- janskim idealima!

Pod tom egidom nastavljaće se is- tanjem talijanstva s jedne a patrijotizma austrijskog s druge strane, dočim će svi uredi, po- časnici od arsenalskih i carskih do najnižega na policiji ili financi, isključivati, kano i do sada hrvatski jezik i siliti ljude, da se služe tudjin. Pa zašto da Hrvati nuole »krasni« sklad Rima s Bečom?

Novi Jurnalisti.

Franina i Jurina.

Fr. Kumpare Jure... hebay mato na, si lejil zadnju »Našu Slogu«? Jur. Maja noja, sen sen i sen vero do srca zajemil.

Fr. A zac?
Jur. Sajeta! ja nisem maj mogel kapit, da su deboto svi nasi creski popi, ki su kopacki ol postolariski sini, do partida, kako ga ono sada abreji zo- vjue »liberale — italiano«.

Fr. Pogledaj malo, ce će reć, kada se zgubi termontanu i kada se onakovi judi stave pod bagulinu svojih kum- pari i pod zavattu svojeh kumari...
Jur. Ce se temu cudis? ter sve cej bojega pul nas i kol nas, principando do dr. Manjaresta, ki svaki dan zene kambijeva kako i cigan kobile, pak sve tan dole do maloga Mika Pauka, ki se sada po juškem bizu i fazolu valja, sve su to judi do istese pasti i do istese ga partida.

Fr. A ce ti neznas za ona, da ruka ruku pere, a obraz obedeve?
Jur. Kam pak ta nosi?
Fr. Ovam: da ni nekeg ter nekeg kum- para, nebi maj neki ter neki bil post- al on malo ce je: taneki.

Jur. Čast! bi bil rekel onako po frvarsku stari Rok.

Fr. On bi bil rekel tako: čast! a sada njihovi vnučici bi rekli s Gulovicinim papagalom: »Tasi, prolo de schiavo...
Jur. A ja ću invec zavrisnut: Ajviva il partito ebreo-liberale-italiano.

Fr. Ajviva!...coi nostri preti e pretini, vescovi e vescovettini!

Fr. Ce da su Malosteci muzikali guver- naturu, da njim je puslil don Fran- cesca za plovana?
Jur. Ce nisu imeli morda zac?
Fr. Aj su, lego don Francesco, da je pobral šila i kopita, pak da se j' pobral va Veloselo.

Jur. Bravo da je, on je šal studijat za novi ezamen.

Fr. Pak će prit za plovana va Maloselo.
Jur. To se zna, samo da se malo prije namoci.

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovinski kotar:

Zahvalnost. Pod tim naslovom donieli smo u 22. broju »Naše Sloge« sastavak, ne sluteć, da se isti tiče dobro poznate rodoljubne osobe u Trstu. Žalimo, što je sastavak ugledao svjetlo u našem listu.

Uredništvo u Puli.

Izlet Sokola, koji je imao biti prošlu nedjelju, odgođen je bio radi slabog vrema. Taj će izlet biti sutra u četvrtak dne 11. t. m. na što se svi rodoljubi upozoruju. Nadamo se liepom vremenu i ugodnoj zabavi.

Koparski kotar:

Iz Buzeta pišu nam 6. o. mj.: Dne 26. pr. mj. odlučena bijaše komisija na lice mjesta u tu svrhu, da se izabere jednu od najpotrebitijih cesta za naš narod, koja bi spojila zaostavljenu novu cestu od sela Oslići i do Buzeta. Pred 20 godina bijaše izabran po obćinskom zastupstvu u Buzetu posebni odbor, koji je imao odabrati jedan naart izmedju trih ili četirih predloženih mrt. Taj odbor odabrao je naart ceste najkr- kačje, najvravnije i sa najmanjim troškom. Radi preprija u puku, koji bi hotio da za svako selo teče cesta najzgodnije, zategla se je provedba te ceste na zadovoljstvo zemaljske oblasti a na štetu samoga puka. Obćinsko glavarstvo u Buzetu ponukalo je više puta zemaljski odbor, neka bi se prosliedilo sa radnjom, ali sve bijaše uzalud uzpikos tomu, što je brvši zemaljski mjernik Crismanich obćeo bio, da će se započeti sa radnjom odmah slededećega čedna. Videći glavarstvo, da zemaljski odbor nemari dovršiti cestu do Oslići do Buzeta, premda bijaše to zakonom od dne 14. maja 1876. po Njeg. Veličanstvu potvrđeno, glosovalo je u jednoj sjednici namet na pored u potrosarinu, da se istim dovrši započetu cestu i da se druge važne i potrebite započne. Taj zaključak nebi- jaše odobren po zemaljskom odboru. A zašto nebi jaše odobren? Samo za to, da zastupstvo nebuđe imalo zadovoljštine, da je nešto dobra i potrebita izvelo! Nesretni Saležani, koji moraju zimi i ljeti bosonogi gaziti potok Bračane, zadovoljiše se sa nametom od 50% na perez samo da im se sagrađi most preko potoka. Oni po- trošise samo za naart preko 50 for., a obćinsko zastupstvo stvori jednoglasni zaključak o nametu samo da se onaj most sagrađi. Nu i tuj je morao zemaljski odbor staviti zaprieku pod izlikom, da je namet previsok, da bi se narod preobteretilo.

Narod bijaše zadovoljan platiti namet a zem. odbor, mjesto da mu pristoi na pomoć, neodobri onaj zaključak. Nama je svima već davno poznato kako strančerski postupak zemaljski odbor i u strogo gospodarskim pitanjima, te se tomu već i nećudimo, ali se čudimo c. kr. oblastin, koje dopuštaju, da se naš narod na Buzesćini obterećuje nametom 30% na porez za nove ceste koje se nigdje negrade, već se daje na više hiljada forinta onim občinam ili čak strankam, koje pristaju uz talijanaše bilo kod jednih ili drugih izbora. U Sovinjaku imade saka potiljantinih siročića, pa su ipak morali po brigu do Sovinjaka graditi sami obćinari komad ceste. Zemaljski se odbor nije na njih obzirio znajući, da nepomaže podupirati onu šaćicu odpadnika, već podupire radje tamo, gdje ih imade više kao n. pr. u Draguču, Humu itd. Dragučanom sagradiše most kod Korelića a Humljanom dadoše hiljade za gradnju ceste i nikomu od nas nije za to žao, ali nije pravo ni pošteno da se jednoj poreznoj obćini daje podpore iz sveukupne blagajne, u koju svi doprinášamo, dočim se ostalim poreznim obćinam nedaje ništa niti se dopušta, da si narod sam sagradi koji potrebiti most, put itd. Vratimo se na pitanje o gradnji ceste Oslići—Buzet. Na uvodu rečenoga dana sakupi se komisija te savjetovaše obćinski povjerenici, da bi najbolje bilo, da se pregleđa nacrt, koji bijaše, godine 1882. odobren od posebnoga odbora. No odmah opaziše naši, da gg. dr. Cleva i mjernik Poscher naginju na to, da se pregleđa nacrt, koji vodi preko Kotli. Uzalud je narod čekao na mostu sv. Uldarika i kod Svih Svetih, da će naime tamo komisija doći. Na putu do Kotli pregledavao je mjernik pozorno i crtu do Oslići. Kad se je komisija vraćala opazismo, da nije zanimalo ni Clevu ni mjernika pitanje kuda bi cesta bolja bila i gdje bi bio manji trošak, nego na mostu kazao je mjernik da most Sv. Uldarika neodgovara potrebam ceste, koju se ima graditi da su željezne grede tanke, čemu se nasmičuše svi prisutni. Narod, koji je susretao komisiju vikao je, da se cestu gradi za njega, koji ju plaća, nipošto pako za Sandrina i za njegove pajdaše. (Slučaj.)

Zabava na Herpeljah. Dne 14. o. mj. privedjuše pjevačko-čitalačko društvo „Zvezda“ na Herpeljah veliku zabavu pod otvorenim nebom te uz sudjelovanje pjevačkog društva „Venec“ iz Kozine, „Narodne čitalnice“ iz Brezovice, pjevačkih družtva „Kolo“ iz Trsta i „Jurčić“ iz Rožika.

Mjesto obćinskoga tužnika. Glavarstvo obćine Marezige — na Koparsćini, raspisuje natječaj na mjesto obćinskoga tužnika sa godišnjom plaćom od 800 K i drugim nuzgrednim dohodici. Službeni jezik slovenski, a traži se po mogućnosti poznavanje i drugih jezika. Molbe valja odposlati onomu glavarstvu do 15. junija 1903.

Nesreća. U nedjelju u jutro odvezao je na svojoj kripici posljednji Dodić iz Materije trojicu mladića iz Trsta put Doline na izlet. Nedaleko Zavljah prolazio je istodobno vlak iz Trsta prugom nove istarske željeznice put Kopra. Na mjestu, gdje pruga križa voznu cestu, neima nikakve ograde. Nesretni Dodić potjera konja, misleći da će proći sretno naprijed prije nego li ga stigne vlak. Ali se prevari u računu, jer parni stroj udari svom silom u njegovu kripicu, baci onu trojicu mladića u nedaleki jarak a Dodić pade tako nesretno pod stroj, da su mu kola obje noge otrgala. Vlak bijaše odmah zastavljena i njegovo osoblje izvuče teško mukom nesretnoga Dodića, koga položiše na livadu te mu uzetom zavezaše gornji dio nogu, da mu krv neoteče, ali prije nego li je stigla liečnička pomoć iz Trsta bijaše nesretnik već mrtav. Njegovi suputnici otaše samo lahko ranjeni ali silno prestrašeni te bijahu odpegljani u gradsku bolnicu u Trstu, odakle su već sljedećega dana otpušćeni. Za strašnog udara stroja u kripicu odtrgnuo se je konj, te je kao biesan potrao put Zavljah, gdje ga sretno zaustaviše.

Nesretni Dodić platio je životom svoju neopreznost. Viečni mu pokoj!

18% godina u tamnici! Preslog mjeseca izašao je iz c. kr. kaznione u Kopru starac od 65 godina imenom Frane Bertom a rodom iz Poreča, koji je veći dio svoga života odsjedio u tamnicah. Kano 15-godišnji dječak kod vojne mor-

narice ubio je u obrani dvojicu svojih drugova. Cim je došao iz tamnice ubio je druge dvie osobe. Za dva zločinstva odsjedio je u tamnici 48 1/2 godina, od kojih 30 u Gradski a posljednjih 18 1/2 u Kopru.

Taj okorjeli zločinac jest vrlo mršav, ali okretan i veoma mrka pogleda. Daleko mu kuća!

Voloski kotar:

Odlikovanje. Gosp. Ivan Makarović, nadučitelj u Jelsnah bijaše odlikován na međunarodnoj pčelarskoj izložbi, koju je središnje austrijsko pčelarsko društvo u Beču priredilo od 4. do 25. maja o. g. za izloženu košnicu (ul) pčela i meda državnom, srebrnom i izložbenom zlatnom medaljom. Vrlo nam je drago što je g. Makarović bio toli krasno odlikován i to jedini iz Istre, na čemu mi i mi srdačno čestitamo!

Novi odbor „družbe sv. Cirila i Metoda“ za Istru. Na posljednjoj skupštini naše „Družbe“ održavanoj predprošloga četvrtka u Opatiji, bijahu izabrani u novi odbor sljedeći članovi, i to svi jednoglasno: Predsjednik g. prof. V. Spinić, podpredsjednik g. dr. N. Fabianić. Odbornici gg. dr. K. Janežić, Viktor Čar Emin, Monsig. V. Zamlić, dr. M. Laginja, dr. I. Pošćić, V. Tomićić i A. Šimunić. Nadzorno vieće: gg. dr. M. Trinojstić, Sl. Jenko i K. Jelusić. Otvorili sud: gg. dr. M. Laginja, dr. D. Trinojstić i dr. A. Stanger. Blagajništvo „Družbe“ preuzeo je mjesto dosadašnjeg velezaaludnog blagajnika g. dr. N. Fabianića, g. dr. Konrad Janežić, odvjetnik itd. u Voloskom.

Hrvati u Lovranu — naseljenici! Tko nevjertuje, neka čita tešćansko „Zidovčića“ od dne 3. o. mj. pak će i naći viest iz Lovrana, u kojoj opisuje poznati izdajica kako su Hrvati, naseljenici u Lovranu, uložili utok proti posljednjem imenovanju glasovitih počasnih građana slavnoga Lovrana.

Dakle, Hrvati u Lovranu nisu više urođjenici, već naseljenici, valjda iz Kranjske ili Italije! Tko da se nenasmije mudrosti zloglasnog narodnog odpadnika, koji nazivlje starosjedioca grada i obćine lovranske doseljenicima. Zar je možda on pravi Lovranac, ili oni talijanski „dopuhli i gladuhli“, koji su od jučer u Lovranu a sada hoće, da gospodare tamo i da zapoviedaju svemu i svakomu? Lovranski Hrvati jesu tuj stoline i stoline godina a Vi, bezobraznici ste doseljenici, koji ste došli nedavno u Lovran gladni i žedni, goli i bosí.

Trst.

Položio izpit vjeroučitelja. Ovih dana položio je izpit vjeroučitelja za pučke i srednje škole pred izpitnim povjerenstvom na ordinarijatu u Trstu velič. gosp. Fran Frankola, župe-upravitelj u Kringi. Čestitamo!

Novi kanonik stolnoga kapitola u Trstu. Njeg. Veličanstvo imenovalo je pred. g. Dragutina Fabrika, župnika kod sv. Antona novoga u Trstu i počastnoga kanonika, pravim kanonikom—školaikom kod stolnoga kapitola u Trstu. Čestitamo!

„Nevine igre“ u Trstu. Nesaštano dječak „naših vladinih krugova postaju sve to drzovitija, ta „velika djeca“ nemogu od nauje a da nedadu svako malo oduška svomu patriotizmu“. Sredstva za to nabiraju. Jednom posluže se kod demonstracije sa talijanskom trobojnicom, drugi put bojadišu trg u talijanski bojali, pak prirede u kazalištu „političko-patriotički“ demonstraciju i hvala budnomu i oćinskomu oku, mjestnog redarstva i „bezozna“ c. kr. namjesticima — sva, prolazi gladko i točno kano po programu. Zadnjih dana dadoše se ta „austrijska“ djeca, na bojadisanje crkve; dakako izvana i u „patriotički“ bojali talijanske trobojnice. U tu svrhu poslužeše im gladki židovi crkve sv. Antuna novoga, kojemu bitjedose Benjimini naših slavni

e. kr. oblasti pokazali da nije samo Padovanski već, da mora da bude i talijanski. Kažu, da se g. prof. Goess od srca smije tim igračkama velike talijanske djece.

Novo trgovina sa mljekom u Trstu. Rodoljubna i poživovna uprava našeg mljekarskog družtva u Hrušici, otvorila je dne 1. o. mj. vlastitu trgovinu sa mljekom, sirom, maslom, skutim itd. na trgu sv. Jakova u Trstu. Mi se čvrsto nadamo, da će naši rodoljubi, osobito naše čestito radništvo župe sv. Jakova svojski poduprijeti to narodno poduzete neuludjive uprave mljekarskog družtva u Hrušici, te tim pomoći, da se najsiromašniji dio našega naroda u Istri i gospodarski okra i ukriepi.

Razni prinosi.

Za obitelji postradalih žrtava u Banovini pripolaše našoj upravi: U Rovinjskog sela — 880 U broju 23. izkazano — K 10820 Sveukupno — K 117—

U istu svrhu sabralo se u Voloskom osim onih 400 K, glasovanih po obč. zastupstvu te 400 K, sabranih među obč. zastuplici, još K 31120, koja će svota biti u zgodno vrijeme odpremljena na pravo mjesto.

Politički pregled.

U Puli, dne-10. junija 1903.

Austro-Ugarska.

U carevinskom vieću interpelirao je zast. Vuković ministra trgovine radi bezine lloydovih parobroda zahtjevajući, neka vlada nastoji, da lloydovi parobrodi se u buduće grade sa najmanjom brzinom 14, odnosno 18 morskih milja. — Zast. Klofač, koji je proputovao Balkanom, stavio je u istoj sjednici prešni predlog radi austrijske politike na Balkanu. Očekuje pitanje izviesće od našega redovitoga dopisnika dodajemo, da predlogu nebijase priznata prenost.

Srbija.

Uspjeh izbora za narodnu skupštinu nije iznadnio nikoga, koji je znao kako je od vladinih ljudi skrpan novi izborni red, po komu je morala izaći vladina stranka pobjedonosnom iz izbora. Od izabranih zastupnika imade njih 71 liberala, 30 radikala i 29 naprednjaka, ali svi će ovi podupirati slavno vladu.

Iz Biograda dolazi ponovno viest, da će kralj Aleksander imenovati svojim nasljednikom crnogorskog knezevića Mirka. Pošto se je kralj osvjedočio, da neće imati potomaka od kraljice Druge, a da umiri one življe u zemlji, koji su proti njemu i proti kraljici, odlučio je proglasiti Mirka svojim nasljednikom. Nakon što se je o tomu dogovorilo sa ministri nakon što je stupiti u dogovore sa knezom Nikolom te knezevića Mirka pozvati u Biograd. Njega da će predstaviti ministarstvu i narodnoj skupštini kano budućega kralja Srbije. Knezeviću da će u susret deputacija sastojeca od petorice senatora i toliko narodnih zastupnika. Cim bude uređeno pitanje nasljedstva proputovati će kralj sa nasljednikom Srbiju i posjetiti glavne europske dvorove. S tom osnovom kraljevom da je zadovoljio Rusija a bivša kraljica Natalija, da je sama savjetovala sinu, da na taj način spasi dinastiju i zadovolji svomu narodu.

Macedonija.

U Solunu proglašena bijaše u subotu odsuda onim bugarskim pripadnikom, koji su prošloga mjeseca počiniši kripoprocitu dinamitom razorišći banke i privatne kuće. Predvedeni bijahu sljedeći obuzbenici: Pavao Počev, Marko Stojan i Milan Arsov, dočim je četvrti Bogdan ranjen u bolnici. Obuzbenici nehtjedose priznati svoje krivnje. Predsjednik suda pročitao je odsudu radi veleizdaje i da su usljed toga sva četvorica osuđeni na smrt. Ovu odsudu mora potvrditi još sultan.

Turska vlada priobćila je zastupnikom Austro-Ugarske i Rusije, da je usljed atentata u Solunu od zatvorenih Bugara puštena na slobodu njih 406; 270 ih je pod pratnjom vraćeno u domovinu, a 20 ih je još u zatvoru.

Razne viesti.

† Matko Šupuk, sin nar. zastupnika Dalmacije, umro je dne 4. t. mj. u Si-beniku u 46. godini. Pokojnik bijaše jako

poduzetnog duha te se imade njemu Si-benik zahvaliti mnogo na raznim poduzecima tamo! Vjetni mu pokoj!

Mladi Hrvat liečnik pae žrtvom svoga zvanja. Mladi liečnik dr. Milan Sachs, rodom iz Zagreba, komu bijahu jedva 24 godine pošao je nakon svršeni nauka na sveučilištu u Beču, na daljnje nauke u Cernovice, u Pariz i u Berlin. Ovdje se je bavio istraživanjem kužnih bolesti, napose same kuge. Dne 4. o. mj. obolio je mladi liečnik te su liečnici od njega ustanovili, da se je zarazio kugom pa je u potak uzprkos velikoj njezi drugih liečnika preminuo. Njegovi roditelji žicom obavješteni, pohriše u Berlin, ali ga više nezačekose živa. Pokojnika sahraniše dne 7. o. mj. uz veliko saučee svojih drugova nedaleko Berlina.

Iz Trinidada Cole — sjeverna Amerika piše prijatelj našega lista doe 10. maja 1903. Naš narod u ovih dalekih krajevih svieta svjestiji, si je svojih prava i svojih dužnosti nego li su njegova braća u staroj Evropi. Nije ni u ovih stranah bilo jednini tako, ali danas znađe svaki izmedju nas što je i otkuda je. Jednom imenovali nas samo Austrijci, ili Niemci, riedko. Slaveni a nikada Hrvati. Danas hvala Bogu nismo više ni Austrijci ni Niemci, već samo Hrvati, članovi velike slavenske obitelji.

Cijenjenim čitateljem nije „N. Sloge“ poznato je, da postoji u ovom gradu hrvatsko-slovensko primorsko družtvo „Majke božje iz Trsta“, kano odsjek br. 143. „Narodne hrvatske zajednice“.

Taj odsjek ustrojili su naši dječak Kastrovi, a k njima pristupise kasnije vrli Lošinjani, za njima kršni Dalmatinci i konačno mila nam braća Slovenci. Danas broji naš odsjek preko 170 članova.

Na 26. aprila imao je naš odsjek sjednicu, na kojoj je pristupilo do 50 novih članova, a medju njima desetak Slovenaca.

Na predlog člana i računovodje g. Frana J. Sarsona zaključeno bijaše uz zivalno odobranje, da si odsjek narudi hrvatsku trobojnicu, pošto imademo jurve američku zastavu.

Nadalje bijaše zaključeno, da se obavi posreta nove trobojne zastave dne 16. augusta 1903. a da bude istoga dana svećana gostba uz zabavu.

Nu o toj budućoj posveti i zabavi izviestili ćemo Vas, g. uredniče, Vašom dozvolom naknadno. (Samo izvolite pak se sjelite tom prigodom naše plemenite „Družbe sv. Cirila i Metoda“. Da ste nam zdravo i veselo Vi i sva tamo mila nam braća. Op. uređ.)

Mjesto pilota (vodica). Kod pomorske oblasti u Kurčuli (Dalmacija) otvoreno je mjesto jednog pilota sa godišnjom plaćom od 1000 kruna, službeni doplatak od 200 kruna i odjele. Molbe valja poslati c. kr. lučkomu kapetanatu u Dubrovniku u roku od 5 čedana sa dokazi o sposobnosti za tu službu.

Sukob dvaju parobroda. Ovih dana sukobiše se nedaleko franceskoga grada Marsilje usried biela dva francezka parobroda, od kojih je jedan nakon 17 minuta potonuo. S njim potonula je okolo stotina putnika, a da nije bilo brze pomoći bila bi nesreća još veća. Na mjesto nesreće stigao je i austro-ugarski parobrod „Balkan“ koji je spasio 40 živih putnika i 2 mrtvih. Potonuli parobrod imenovao se „Silvan“, a onaj drugi koji je prvoga presjekao „Insulaire“. Pomorske oblasti istražuju na komu je krivnja radi te grozne nesreće.

Bolujuće na želucu upozorujemo na oglaš. gosp. liekarnika P. Jurisćica u današnjem broju, koji u svojim pakiraknim kapljicama, preporuča izvrsno sredstvo protí želudačnim bolestima.

Prot.
kaji
In t
šica i d
gospodin
Uslj
ar. upra
mlekoj p
taljznic
benom iz
stojnik
slovensk
benju s
mickimi
Obz
tajevi k
nika na
odnosne
rieva (s
gova od
zasjedaj
papisnik
vetsko, c
bez dvoje
na željez
vine nar
riuskom
te da je
i da se
tali i da
strane d
povriede
pisani m
ministra
Ka
opravdat
slovenski
željeznici
željeznica
istinita
čnost s
mješćati
liri čin
ili hrvats
U B
Sp
ković, d
Ivević,
Gladyzov
Stojan, d

svij
na
iz t
kao
sv
Is
Pri
Pri
ist
Vra
nos
14
ust
Zaj
Ure
osim
Dru

Ljekarna k sv. Cirilu i Metodu u Pazinu (mala fontana)

preporuča slavnim obćinstvu svoju bogatu za-
lihu izvrstnih i svježih ljekova; bilo to modernog
ili starijeg izuma. Osim toga ima u zalihama tu i
inozemnih specialiteta, ručnih voda, kirurških
ovojica i sprava, toaletnih sapuna itd.

Napokon ima i pripravlja sve lijekove za domaće
blago (ovce, koze, svinje, konje, govoda), kao:
prah za šušac ili suš štđ.

Podvorba točna i u svako doba.

Mr. Pharmaciae Antun Marčelja,
providnik ljekarne.

Sve strojeve za poljodjelstvo i vinarstvo.

Novovrstne stiskalice za uljike,
stiskalice (preše) za vino sa novim diferencijalnim tiskalom,
hidrauličke stiskalice za vino,
novosti pri aparatima proti peronospori te za sumporanje,

mlinove za grožđe posve nove konstrukcije,
nove sprave za acellon za hvalanje letaćih zareznika (insekta),

sisaljke za vino, clevi za vino, konobarsko
oruđe, također i sve druge gospodarske strojeve kao
trieure, vitle, mlatilnice i. t. d.

šalje uz najjeftinije tvorničke cene

I. G. HELLER,

Beč, Praterstrasse 49.

Katalozi badava i franke. — Dopisuju se u svim jezicima.

„CROATIA“

osiguravajuća zadruga u Zagrebu,
stojeća pod zaštitom občine slob. i
kralj. glavnog grada Zagreba, otvorila je

GLAVNO ZASTUPSTVO
za Istru, Goricu, Trst i Dalmaciju sa
sjedištem u Puli.

Upozorujemo svakog valjanog kućegospodara, da sve svoje
zgrade i pokretne osigura proti požaru i šteti od groma kod
„Croatiae“ već načela radi, da novac ne ide u tuđinu.

Osiguranja se primaju uz vrlo nizke cene i dobro jamstvo.

Mjestni zastupnici traže se u svim selima i gradovima Istre,
Gorice, Trsta i Dalmacije. Ponude se šalju na

— **Glavno zastupstvo „Croatiae“ u Puli.**

Pčelno - vošćene sveće

kilogr. po K 4.90, u svakoj težini i duljini, iz pravoga, garanti-
rano pčelnoga voska.

Ukrasne sveće iz gori imenovanog voska, okrašene u reliefu sa zlatom, vošćenim cvjetom itd.	kg. po K 8.—	Vošćeni ovitki, bijeli i bojadisani . . .	kg. po K 4.90
Isto okrašeno s oduševitima cvjeticama	8.—	Isti okrašeni s cvjetom i zlatom . . .	8.—
Tunjan lagrima, najtanjiji	2.40	Sveće za božićno drvo u 6 bojah . . .	4.40
graniš	1.20	Sveće i tartle. I anstr. sastav	2.40
Sveće za pogrebe po vrlo niskoj ceni. — Za pravi, čisti vosak jamstvo sa 9999 kram.		Sveće i tartle, I. talijanski sastav	2.40
Gerstelmovi stjenji (stij) i stakla za vječnu luč. — Isto tako masni plinac (stolni) i navadni, uz vrlo nizke cene.		II. Vošćeno platno za oltare, metar	2.—

Preporučam se prefaštom svećenstvu i p. n. obćinstvu najpoznizije,
J. KOPAC, vošćarica u Gorici.

Tko se želi obskrbiti pravim naravnim maslinovim uljem

kao što i svakovrstnim naravnim vinom
neka se obrati na tvrdku

Ant. Tranšić, Pola.
Via Circavallazione 63.

Prvo slovensko skladište pokućstva! ANTONA ČERNIGOJ

TRST

Via di Piazza vecchia 1, u kući Marenzi,
podružnica stolarske zadruge u Gorici.

Skladišta u Solkanu - Trstu.

Tvornica sa strojevnim obratom.

Svaka je konkurencija nemoguća,
jer je pokućstvo iz prve ruke.

Tvornica pokućstva
dvorskog dobavljača

IGNACIJ KRON

TRST — BEČ

Tvornica u Beču u vlastitim zgradama
kuća utemeljena god. 1849.

Na zahtjev šalje badava:
ilustrirane popise, originalne nacrti os-
nova, pregled sobnih namještaja.

Najveća solidnost, elegantnost
i jeftina cena.

Oglas.

Kuća s gostionom, dućanom i tra-
fikom daje se u zakup. Klijet je u
zemlji, a kraj kuće je hlev i vrt.
Položaj najugodniji. Obavijest daje
uredništvo.

Sjećajte se narodnih društva!

Svaku domaćicu

može se cijeniti sretnom, koja obzirom na zdravlje, prikladnu
i dobar tak upotrebljava Kathreiner-Kneippovu sladnu kavu.

Uljudno se umoljava kod kupovanja nikada jednostavno sladnu kavu sa kje-
vici, već se mora uvijek lično zahtjevati — Kathreinerova — Kneippova sladna
kava i ovu neka se preuzme samo u ovjše odličnim izvoznim omotima!

Cijena omo u 50 fillira.
Sadržaj 500 grama.

Dogodjaji u Hrvatskoj.

U koliko doznajemo, u Hrvatskoj kuha jeste uvijek, a da mirno nije, svjedoci tamo se nalazeće vojničvo, koje je prispijelo iz Cislitanije te iz Ugarske.

Iz Varaždina dolaze vijesti o žestokom sukobu pučanstva sa oružanom silom.

Na Tielovnu bje izviždan u Zagrebu ban Hedervary, a nekomi pripovijedaju, da je dapače bio i kamenovan u kotlji, kojomi se je vozio u svoj stan te da su ga gradjani napali na šetalistu Čarok. Nadalje se javlja, da banica zaključuje mižu — poslije užasnog čina u Biogradu — neka odstupa, nu on prkosi banici i — svemu slavenskomu narodu.

Jučer se sastao hrvatski sabor na zasjedanje. Nečekiva se od njega ništa dobrog, dokle u njemu odlučuju skutonost i nameluci bana Hedervarya i njegovih doglavnika. Ti ljudi će prkosti za trbušinu i samomu vragu, a kamo li neće vlastitomu narodu, proti kome su zaštićeni tisućami bajoneta. Na svaki način od s-bora neočekujemo ništa dobra, dapače smatja je na zlo, jer će nameluci pomoći tiranu do toga, da će moći progoniti i one narodne zastupnike-rodoljube a la dr. Derentin, koji drže visoku narodnu zastavu te se žrtvuju za svoj biedni narod.

Sabor bje otvoren u grozan vrisak opozicionainih zastupnika tako, da se je moralo suspendirati sjednicu. Baktan se je ponovio čim se je prikazao u saboru ban, koga su vladinerci pozdravili sa „Živio“, a opozicija sa uzlicij: „Na vješala ti njime!“

Vladina ili madjarska stranka je izdala proglas na narod u 50.000 primjereka, koji je bio tiskan u tiskari „Nar. Novina“. Nu taj proglas je ugledao svjetlo — prije u „Obzor“ nego li je izišao iz tiskare „Nar. Novina“. Naravski, da je to bio tuš na usijane glave sastavitelja proglasa.

Na uzluk tome izašla je u „Katoličkoj tiskari“ u Ljubljani sljedeća:

Poslanica Hrvatskomu narodu od njegovih pravih zastupnika: Hrvatski narode! Ti si već čitao, pa ako još nisi, čitaj češ možda poslanicu, od 5. lipnja 1903., tiskanu u Zagrebu-tiskom kralj. zemaljske tiskare, koju su Tebi naj-nijeli takozvani „zastupnici hrvatskoga naroda“, inače kukavice, koji se nisu usudili stupiti pred tvoje lice svojim vlastitim imenom.

Ta bezimenačeljad, svaljuje krivnju današnjih nemira u Hrvatskoj na opoz. novine i na opozicionalnju gospodu, koji da su skrivili nemire, radi kojih su mnogi stradali životom, zdravljem, slobodom; pa i cijeli narod, da će stradati, plaćajući ogromne troškove, koji su nastali za ugušivanje nemira. Kolike da bi se ceste mogle graditi, da ne bude tih troškova, kolike da bi zasluge kod toga posla zaslužila sirotinja! Ta bezimenačeljad lije gorke suze nad sramotom, koju naš narod trpi pred stranim svijetom, radi divljactva, što da ih Ti, narode, počinjaš!

Mi se, narode hrvatski, u Tvoju odluku ne miješamo, ne uplivamo na Tvoja djela. U to se ne miješamo, otkad si odlučio, da u Svoje ruke uzmeš obranu onih prava, koja su Ti priznata zakonom. Ali kad su se u Tvoje djelo upleli oni takozvani „zastupnici hrvatskog naroda“, svaljujući krivnju nastalih nemira na nas, daj ih narode upitati, gdje su onda bili, kad su ona oporbena gospoda, koju sada kleveču, podizala svoju riječ i u novinstvu i u saboru za Tvoja prava.

Gdje su onda bili, kad se u saboru zahtjevalo, da Rieka, koja je Tvoja, bude predana Tvojoj upravi, — da Tvoji sinovi uudu ponamješteni na željeznicama, — da Tvoj jezik bude vladao u svim uretima, koji su na Tvom tlu, — da se Tvoji gradovi i Tvoja sela naznače imenom, kojim ih Ti zoveš, — da se od poreza, koji Ti plaćaš, dadu čisti računi, a od pobrana novca, da se dade kralju, što je kraljevo, ali i Tebi što je Tvoje?

Gdje su onda bili, kad se u saboru zahtjevalo, da se Tvoj čisti glas čuje i sluša kod sabsorskih izbora, — da se svakom gradjanu, obrtniku, seljaku i radniku, koji živi o svom trudu, podijeli izborno pravo, — da treba čuti, ma se i ne uzvaja, svaki glas, koji se pojavi u skupštinama zakonom dozvoljenim, — da treba dozvoliti, da novine slobodno pišu, kad u granici zakona brane narodna prava.

Oni, koji Ti se sada nameću savjetnicima, oni su onda ili šutili ili govorili

i radili protiv pravih zastupnicima naroda hrvatskoga.

Odkloni zato, Narode, prezirrom one proste kleveče, kojima se oni nabacuju proti Tvojim pravim prijateljima, koji će i u buduće svim zakonitim sredstvima braniti Tvoju narodnost i Tvoj imetak, pa tražiti neustrasivo, da Tvoja riječ i Tvoja volja budu u Tvojoj kući vladale.

Bog Te narode štiti i blagoslovljuje. Pravi zastupnici hrvatskoga naroda. Eto muzke riječi, istinite od glave do zaglavka!

Gradske zastupstvo u Zagrebu obdržavalo je prošlog čedua svoju sjednicu, koja je bila vrlo burna. Zast. Gašparović naimte taknuo se tom prilikom i odnošaja u domovini odosno u Zagrebu samom te čstro naglasio nezadovoljstvo gradjana sa današnjim stanjem. Razumijeva se, da gradski načelnik — vladin činovnik na dopustu — nije dozvolio slobodne riječi odlučnom zastupniku, koji se je tom prigodom sjelio onih, koji su se zauzeli za odstranjenje nesnosnih odnošaja u Hrvatskoj. Nakon obrazloženja, koje bje u novinama zaplijenjeno, predložio je zastupstvu na prihvat resoluciju, kojom se izrazuje duboka harnost svini, koji su djelotvorno poklonili svoje nagruče hrvatskoj narodnoj stvari, napose posestrimi Dalmaciji Istri i Sloveniji.

Većina zabacila je prešnost, te zaključila, da se sve odputi odboru, na što je Gašparović upltao opozicionalne zastupnike, da li oni tu resoluciju primaju, na što su oni odobravanjem odgovorili. Uslijed toga je Gašparović izjavio, da će on tu izjavu odposlati na određena mjesta u imenu manjine gradskoga zastupstva.

U križevačkom kotaru došlo je do sukoba medju seljaci i vojnicji 47. pukovnije prispjele iz Maribora, koju je predvodio kapetan Kauz. Kako javljaju, vojnici su pucali na seljake te je više ranjenih, a kapetan Kauz da je također strijelje n. Jer je on bio jako strog sa vojnicji, sumnja se, da ga je ustrijelio koji vojnič.

Za Hrvatsku.

Iz Punta (otok Krk) nam brzojavljaju da su tamo obdržavali 13. t. mj. javni sastanak radi odnošaja u Banovini, koji da je veoma dobro uspio. Izviešće o sastanku sledi naknadno.

Zanimanje u Dalmaciji za događaje u Hrvatskoj.

Kad smo u petak dne 30. svibnja 1903. u 11. sala u večer prispjeli u Spljet, dočekalo je uz bukljadu zastupnike, koji su se vraćali iz Beča, preko 6000 osoba na obali. — Jat (mul), uz koji je parobrod „Göteborg“ pristao, bio je zatvoren gustim kordonum žandmerije i policije. Množica naroda pjevala je patriotske pjesme, te sa čulo neprestano povike: „Slava palim žrtvama!“ — „Perac Hedervary!“ — „Abzug nasilnik Hedervary!“ itd. — Hvalevrižno je bilo držanje javnih organa, koji su se kod takvih povika i pogrdnih naslova držali sasvim mirno i hladno, a i sreća, da se je tako postupalo, jer da se je uz toliko odusevljenje i ogorčenje naroda koga uapsilo, došlo bi bilo jamačno do krvavih izgreda.

Zatim je pratila duga povorka uz bukljadu i pjevanje patriotskih pjesama svoga zastupnika do njegova stana, gdje je opet iz 100 i 100 grla zaorila uz odkrivene glave svih prisutnih: „Ljepa naša domovina!“ — Oduševljenje bijaše neizrecivo.

Pjevalo se je na više mjesta i više stanova, gdje bivaju zaslužni borci za narod.

Prošlo je dakako sve u liepoin redu i bez izgreda.

Svuda u obće gdje smo prolazili skupljao se narod na obalah, u Biogradu na moru i u drugim malim mjestima vijale se trobojnice potegnute do pol stiega u znak žalosti za nesretnom braćom u Banovini.

U Kotoru bila je u petak dne 30./5. prijepodne misa zadušnica za nesretno Hrvatskoj pale žrtve. — Zgrade i obita-

vališta zagrnuće bijahu velikim crnim zastorima. — Gospodje, gospodjice i gospoda svi u crnini išli su tiho i mirno u crno zavilim gradom u dugoj i nepreglednoj povorci. — Povorka brojila je preko 5000 osoba.

Zatim se podaše liepim redom van grada na obalu na priček parobroda „Wurmbranda“, gdje je bio takodjer zastuplan mnogobrojno javni aparat, boječ se valjda kakvih demonstracija, kojih se je ovih dana već više zbilo po Dalmaciji, nu ogromna množina naroda razula se mirno uz sviranje i pjevanje razgljivih pjesama bez svakoga izgreda.

Glavna skupština

„Družbe sv. Cirila i Metoda za Istru“

(Nastavak)

IV. Članovima utemeljitelji.

U lanjskoj upravnoj godini pristupioše naše družbi kao članovi utemeljitelji: Veleuč. g. Filip Kumbatović — Beč. Klub „Istra“ u Zagrebu i vrli Abiturientli hrv. gimnazije na Sušaku (sk. g. 1901/1902.) Zivili!

A ipak bi ova rubrika mogla biti od godine do godine sve to obilnija. Ima u našem narodu dosta mogućnika, koji bi mogli svotom od 200 kruna povećati broj naših članova utemeljitelja. Kad bi se u hrvatskom narodu našlo 1000 rodoljuba, koji bi htjeli postati članovi utemeljitelji naše družbe, uzalud bi bio sav napor tuđinca; da u srcima naših istarskih ljudi zatomi glas mile hrvatske, majčine riječi.

V. Zapisi.

Liepo je živjeti za koju dobru misao, ali je i ljepše, kada možeš da i poslije svoje smrti sudjeluješ u divnom nastojanju oko oživotvorenja te dobre misli. Takovi ljudi ne umiru — oni žive i nakon posljednjeg kucanja srca u uspomeni onih, koji ostaju.

Često se i u našim novinama čita o većim ili manjim svotama ostavljenima u dobrotvorne svrhe. Tu vidimo, da ljudi izvjesnoga stališa ili zvanja ostavljaju najradje svoje imanje ili dio istoga u svrhe, što se odnose na odnosni njihov stav ili zvanje: tako će na prilik u svećenik najradje ostaviti svoje dobro kakvoj crkvi ili za gradnju kakvog oltara i učiniti će time djelo — častno i dostojno Boga i ljudi. Ali naš narod, osobito u nas u Istri, živi danas u vanredno iznimnim prilikama. Oni koji imaju vlast u svojim rukama silom ga drže u tmini neznanja, i on — pošto nije imao nikakvih škola u pustome svome neznanju vjeruje sve što mu šapuće glas tuđe, otrovne guje — i on — taj naš čovjek — na jedan mig nakladnoga dušmanu pograbiti će pušku i pucati će i u svoga duhovnoga pastira. To se je u nas u Istri dogodilo ne jedanput, a svemu je tonu bila kriva neukost naroda.

Po tome ja držim, da danas neima boljeg načina, kojim bi svećenik ili u obće bilo koji naš čovjek mogao podići Boga i sebi ljepši oltar ili spomenik, doli time, da svoje dobro ostavi našoj miloj družbi. Tim će se najvećma doprinieti ojačanju našega puka u znanju i vjeri — da, skola će njemu biti onaj hram, u kome će tražiti okrepje i utjehe i onda, kad ga uzmu tjerati i iz same crkve nakon što mu budu svetoglednom rukom u njoj izčupati sveto, prustaro, hrvatsko slovo.

Tu su već mnogi i shvatili te našoj družbi oporučno ostavili kako i koliko je tko mogao. Tako su se u potonje doba, osim u lanjskom izvješću napomenutih blagopokojnika Gjura Kundeka, don Šima Močiboba i blagopokojnica Ružice Kva-ternik i Franjke Zgulić, naše družbe sjellili i blagopok. Stjepan Terihaja u Velikoj Gorici (200 K), Krall u Karlovcu (50 K), Stjepan Skrujija župnik u Županju (200 K), kanonik dr. Stjepan Ilijašević (200 K), Karlo pl. Stručić župnik (40 K), Katarina Budečka u Zagrebu (400 K), Ivan Velečić župnik u Beleju — Cres (300 K), te Franjo Pevalek u Zagrebu (2000 K).

Molitvama naših malih sirotana u Istri preporučamo duše ovih vrljih pokojnika a mi se sagumimo pred njihovim sjinama i kliknimo im: Pokoj i slava!

VI. Ostali naši dobočinitelji.

Tih imade — na veliku sreću našu — vrlo mnogo. Tu je u prvotu radu naš bieli, glavni i slavni grad Zagreb. Velika je ljubav; kojom ta naša prijestolnica prati rad naše družbe, tako da ne propušta prigode, da svojem duhom čuvstvu ne da-

oduška. To se osobito pokazalo prigodom velikog koncerta i komersa, što su ga dne 2. ožujka lanjske godine u korist naše družbe priredila razna pjev. i ina družva. Od toga koncerta ne samo što je našu družbu zapala krasna novčana pripomoć, nego se je tom prigodom i zasadih klica, koja je našoj družbi imala već da ore godine donese utješljiv plod — prekrasan dar od 6253 kruna, onislih od velikog koncerta u Zagrebu od 14. ožujka o. g. Kako smo pako naknadno doznali postoji u Zagrebu permanentan odbor, koji ima da se skrbi za priredjivanje zabava u korist naše družbe. Tomu odboru i cielomu sl gradjanstvu grada Zagreba naše najiskrenije udjeljenje! Živio Zagreb!

Pa bi došao red na Rieku, na našu liepu Rieku, na zlatu omladinu toga grada i bližnje Sušaku, na sve one rodoljube, koji se toliko zauzimali za našu družbu, a komećno i na vitezasluznoga urednika „Novoga Lista“ g. Frana Šepila, koji je već do sada toliko učinio našoj stvari u prilog. Tomu je dokaz i ovogodišnji veliki ples u dvorani hrv. čitaonice na Rieci, odakl nas je i opet zagrijalo liepo sunce. Doduše i veliki ovogodišnji koncert u Zagrebu i sjajni ples, što ga riečka i sušaka omladina priredila na Rieci „spudao bi u djelovanju tekuce godine, ali kad je srce prepuno, teško je čekati godinu dana, da se dade oduška svim osjećajima, što izazivlje tolika ljubav takovih ditielih rodoljuba. Bog neka pozivi sve one pleničite otačenike, koji su bilo što doprinieti onoj stvari i našoj slavi u Zagrebu i na Rieci! Zivili!

(Dalje sledi).

Domaeće stvari.

•Il confine d'Italia dal Risano

— s'avanzi al fiumicello Arsaie, zapjevao je nedavno u svojoj pjesmarici „Histria“ neki Quarantotto, istrijsanski Talijan, a htio je time reći, da ovo što nas je okvraj Raše, pripadamo volens nolens materi Italiji. Pučanstvo u kotarima puljskom, pazinskom, porečkom i koparskom reći će na to, po svoj prilici, da ako je istina te je rimski cesar August „prošiorio“ granice Italije od Ržana do Raše, nije opet manje istina i to, da kad su došli Hrvati i Slovenci u zemlju medju juškim Alpama i morem, granica Italije se je „ustegla“ ne već samo natrag do Ržana, nego tamo do dolnje Soče.

U ostalom to me ne zanima toliko, koliko smutnja u bodulskom i lovranskom Izraelu, nastala uslijed onih rieči „patriotskoga“ pjesnika, koji njih — primogeniti čeli Romani — hoće da otrgne iz naručja matere Italije. E, bome; i pravo imaju da se smučuju i srde, kad se smučuje na to i sam duh Imbrivanu, o kojem su rekli, da lehdi nad Kvarverom!

Dumić, Stanić, Nando Zadro, Berto Ivantić, njegov žensu Gladulici i Tonić Kozulić, „stato maggiore“ bodulski u Puli, ne daju si mira, dokle ih ne utješji koji drugi Talijan, barem u „Popolo Istriano“, a dotur Bolmarčić im se smije i ruga te kaže: „Luda čeljadi, što se smučujete za ništa? Vi ljubite mater Italiju, pa ste zato ostavili cressku, lošinjsku i osorsku nevolju i došli okvraj Raše, „all' ombra dell' Arena“, da budete u „Italiji“, gdje se bolje živi. Pustite one krajeve, nek si ih drži tko hoće, a vi budite vjerni sinci ovog zadnjeg ruba matere — domovine, gdje se dade jahati i na talijanskom mulu i na hrvatskom tovaru, a muzti jednako i krave Italije i krave Austrije.“

Druga smutnja. Kako je poznato, porečka „L' Istria“ se je srdila na hrvatske zastupnike, što su se išli pucati u Beču s Dalmatincima u korist braće preko Velebita, a „L' Idea Italiana“ u Rovinju zamjerila je prvot, što ne zna, stara kako je, pojmiti užit naroda za ideale slobode i jedinstva, te je dala pravo narodnim zastupnicima Hrvata u Istriji, što se zauzimaju za braću, koju tiran gazi. Čast „L' Ideji“, što je tako razbila onaj prokletli led talijanske nesnosljivosti! Ali dobila je ona i plaću zato: „Il Popolo Istriano“ ustao je proti njoj a na obranu porečke braće, udarajući po svoju na sve što je

hrvatsko, načinom, koji se gadi... i obćinskim deligatima po selim Puljštine, valjda najvjernijim pristašama puljske »manjadure«.

O, da Kinezi ili Otentroti ustanu, da obrane sebe i svoju zemlju od zuluma doklaćenih tudjinaca, tad bi »L' Istria« i »Popolo« hvalili njihov pokret — ali Hrvatima... e, to je nešto drugo.

A što su vam skrivili Hrvati, da ih nećete ni da smatrate ljudima, vi bezobrazne pijavice na tijelu hrvatskoga naroda? Nego čemu se šrdite? S ljudima, koji, budući sami doklaćeni inostranci u ovoj zemlji, zovu nas »stranieri«; s ljudima, koji se usudjuju reći, da Hrvati njih tlače u njihovoj kući, a kako su proti božjem i ljudskom zakonu na kormilu autonomne uprave ne daju nam pravno ni dihati; s ljudima, kojima su na jeziku neprestano »amor di patria«, »libertà«, »nacionalità«, »lingua materna« itd., a kad se radi o Hrvatima, ne valja drugo nego: »šćavo paga« — s takvim ljudima, ako ih se ljudi smije nazivati, nema pametnog govora: to moraju biti ili »retinici« prvoga reda, ili »banditi« bez ikakvog moralnog osjećaja.

Cariski namjestnik u Trstu conte Goessa zna prilično voditi političku baraku u našim zemljama. Nedavno, kod gradskih izbora u Trstu, pokazao je očito prijateljstvo sa strankom židovsko-iredentske boje, a sada je, da stvar izgleda, prisustvovao austrijskoj slavi u Korminu, sur-lanskom gradiću na granici prema Italiji, gdje je podignut spomenik caru Maksimilijanu prvomu.

Govori se, da mnogo Trščana, koji čute austrijski, nije navlaš htjelo poći u Kormin, da ne budu »sgabellum pedum« gospodina Goessa, inače vjernog pokrovitelja protuaustrijske klike u Trstu.

Međutim šior conte je opet izubnuo »patrijotični« govor u Korminu, za koji će ga »Piccolo« onako za fintu s »patrijotičnog« stanovišta malko poteći za uši — pa umiriv tako i Beč i Rim, carski namjestnik Goess, i gospodin Teodoro Mayer osvanuti će skupa učvršćenim prijateljstvom u loži teatra Verdi. O mondo cane!

Čitaoci će se, više ili manje, spominjati onog krasnog dokumenta u prijavnoj talijanštini, što ga je napisao neki seoski procjenitelj o škodi »dell'orso« a bio je najprije u ovom listu priobćen. Kako se »Il Giornaleto« bio našalio s istim dokumentom, nekoje novine zahvatiše udiču i razturiše viest, da je blizu Alture, gdje je bio procjenjen ozimac (orzo — pisano »orso«) — ništa drugo nego pravi pravcati »medvjed«, koji stavlja u pogibelj okolicu. A ovdje smo se smijali, kako su nasjeli među inim i »Trieste« i »Edinost« pa i druge novine.

Da se svijet opet naruga našim seoskim »periti« i »deligati« evo novog dokumenta u nikad dosta blaženoj talijanštini, a napisao ga deligat u L.: »Il sotto scritte di chiaro che ha vendute la casa N. 102 di casa e questo sono i redi di M. V. fu L. di L. ha Maria G. nato C.«

Pameti, pameti, ljudi božji, kad će te biti u glavi perita i deligata po hrvatskim selima! Novi Jornaletto.

Brzojav!

Pola, mjeseca junija: Nakanili smo tiskati nove naslove predplatnika, pa s toga upozorujemo one predplatnike, koji žele imati kakovu promjenu u naslovu, neka nam to jave najkasnije do konca tekućega mjeseca, inače smatrali ćemo dosadanje naslove točnimi.

Približujući se koncu prvog semestra, molimo za ponovu predplate one, koji to još ne učiniše.

Uprava »Naše Sloge«.

Fr. Drenjski protestanti, da su ostali s dugim nosom.
Jur. Ča imaju vero tamo i protestante?
Fr. Ono par Kernjel i njihove podrepnice, ki nisu oteli imat nitega plovana.
Jur. A ča te sada?
Fr. Da gredu nazad za Karniju.
Jur. Srečan im put!

Pogled po Primorju.

Puljsko-rovnijski kotar:

Izlet Sokola na Tjelovo izpao je sasvim lijepo, premda se o podne još nije znalo, da li će biti ili ne izlet, radi slabog vremena. Popoldansko toplo sunce ipak je domamilo do stotinu izletnika, koji su se uz tambure i hrv. pjesmu do kasna zabavljali. Veoma dobro uspio je i zrakoplov. Buru smieha i neopistivog povljudjavanja bilo je, kad su sokolski žandari doveli nekog lopova imenom Dragutin Kuja Svepokvari. Sudac izražitelj javio je narodu, da je to pogibeljan lopov, koji je mnogo hrv. novca pokrao, mnoge prevare učinio i mnogo neudržnog naroda poubijao i pitao, kako da mu sudi — a sva gela zaorise: »Na vješala s njim«! U tren oka već je visio u zraku taj nitkov a razljućena svjetina lupala i pljuvala po njemu, da je bilo puknut od smieha. Obavivši taj posao svi se okupili u jedno kolo i otkrile glave odpejvaše »Ljepa naša Domovino«!

Svečanosti razvija zastave Sokola u Postojni prisustvovao je i naš Sokol, odaslavši odaslantvo desetorice članova od kojih su šestorica vježbali i to ukupno sa ostalimi članovi javne vježbe i sami kao posebni odjel na spravama. Radošću i ponosom možemo javiti, da si je taj odjel stekao sveobće simpatije i javno priznanje. Po podne bio je pregled poslušne, koju su većina naših Sokolaša prispjut vidjeli. Drugi su dan rano naši članovi otišli u Divaču, a odanle u St. Kancian, da si ogledaju i onu u istinu divovnu i veličanstvenu špilju, a na večer povratite se veseli i zadovoljni kući.

Iz Raše. Od svih kraji prihajaju mi letere i telegrami cencea fili, ki me pitaju za zdravlje; ali ja nijenom niš ne odgovaram. Kigod će reć, da sam malo bez krijaneje, ali neka mi ne zamire, jer su i tu cirkunstance, koje nose tako. — Našla se je pršona, koja je rekla: »Ča Balota je star, on nebi bija već ni za grad!« Da sam ja čovik porednoga štumiga, ja bih uzeja u jenu ruku pero a u drugu lazanjuc i povida bi mu kud je put u nalin. Nego ja sam osoba od religjona, pak ne badam na svaku mulhu, ka mi oko nosa bruka, progutam i oprostim sve. I tako mora biti, jer dandanrns imu puno ljudi, ki znadu puno tamberaskati, a sami niš ne opraviti; a ki bi iša za takovima? — Dakle, ljudi, ki ste od moga paritida zaviknito »pašir Balota« i barba Mate će

vam odgovorit, sa svim rečama od kava-larije.

Balota iz Raše.
Iz Rovnijskoga sela primamo: Pred dvie godine proglašen je zakon, koji dolučuje, da mora biti odaljen cimiter ili groblje najmanje tristoine metara od kuća. Ako taj zakon drugdje vriedi, kod nas u Rovnijskom selu sigurno ne, jer nam kotarski liečnik Šćavuci govori, da je došli tri klaftura. Iz tih razloga valjda poslaviše nam cimiter pred kuća vraća, što nebi smjelo biti. Mi smo proti tome prosvjedovali na c. kr. vladu već 4. febrara t. g., nu do danas neprimismo nikakova rješjenja. Molimo visoku vladu ovim putem, da pospešji ugodno rješjenje naše molbe odnosno prosvjeda.

Pazinski kotar:

Učit družtu »Narodna Prosvjeta« za Istru u Pazinu, obdržavati će u četvrtak dne 2. julija t. g. u 8^{1/2} sati prijepodne u Pazinu u prostorijama »Hrv. čitaonice« svoju redovitu glavnu skupštinu uz sljedeći dnevni red: 1. Nagovor predsjednika. 2. Čitanje zapisnika zadnje glavne skupštine. 3. Izvješće odbora. 4. Družbeni računi. 5. Izbor novoga odbora. 6. Izbor dvojice revizora za pregledavanje računa. 7. O ustrojenju »Uzajamnog osjeguravajućeg učiteljskog društva«. 8. »Botanika u pučkoj školi«. 9. Mozebitni predlozi. — Opazka. Pošto se ima razpraviti velevažnih stvari, odbor se preporuča za mnogobrojni posjet. — Ona gg., koja kane sudjelovati skupnom objedu, neka to izvole javiti družvenoj tajnici gospodjici B. Francić, učiteljici u Pazinu, najkasnije do 25. junija.

Porečki kotar:

Za telefonsku svazu između Trsta i Poreča. Ravnateljstvo pošta i brzopjava u Trstu priobtelo je zemaljskomu odboru u Poreču, da je ono načelno sklonu ustrojenju telefonske sveze između Trsta-Koprivnice-Pirana-Portorose i Poreča. Telefonska sveza stajala bi 45.000 kruna. Pošto imadu paklo polag postojećih propisah zanimanici sudjelovati kod ustrojenja sveze razmjernim prinosom od 30 po sto, pozvan je zemaljski odbor, da stupi u dogovor sa zanimanimi obćinama, da se oni obvežu formalno na prinos k troškovom.

Koparski kotar:

Iz Buzeta pišu nam 6. o. mj.: (Konac) Sljedećega dana zamoliše mnogi obćinari u obćinskom uredu g. Clevu, da primi njihovu pritužbu proti zemaljskomu odboru, koji imenuje dva člana u cestovni odbor i to obojicu Talijana bez obzira na ogromnu većinu Hrvata naše obćine. Takovim imenovanjem — rekoše mu — bio je naš kotar zadnjih 6 godina opterećen za 15.000 for. više nego li prijašnjih 6 godina, a ipak su ceste sada zapušćene. G. Cleva odgovori, da se oni drže zakona, a komu nije pravo, neka se prituži. Jedan obćinar zabrusio mu je opravdano: »Mi Vas gospodine dobro poznamo i naše pritužbe koristile bi nam onoliko, koliko i onomu, koji se tuži osobi, koja ga bije, ali mi spoznajemo sve to više one, koji nas tlače«.

Prije nego sastaviše zapisnik posljednje komisije na licu mjesta prigovore obćinski povjerenici, da je cestovni odbor samo eksekutivni organ te da neimaju njegovi članovi pravo odlučivati kuda ima proći jedna cesta, koja ima koristiti narodu. Za to da oni nebi imali odlučiti o izboru nove ceste Buzet—Sv. Uldarik—Oslići, na što je g. Cleva kazao, da ima i cestovni odbor pravo kazati svoje mišljenje. Pokrajinski mjernik dogovorno sa Sandrinom izjavi, da bi cesta Buzet—Oslići preko Kotli imala 9^{1/2} kilometara duljine i da bi stajala oko 56.000 for., dočim da bi cesta Buzet—Oslići preko Svih Svetih bila duga preko 12 kilom. i da bi stajala 80.000 for. Ali g. Cleva nam mjernik oprostio ako mu rećemo, da mu mi toga nevjerojmeno. Cesta ho, koju bi se moralo proscići većim dielom u kamenu, tobož po 5 for. po metru i koju hoće Sandrin, radi koje bi se morlo graditi most i proscići 200-300 metara u duljini kruga, koji je i do 50 metara visok u takozvanoj Ponikvi, mogla bi biti mnogo skuplja, nego li bi bila ona koju hoće narod a neće ju Sandrin.

Ova, koju želi narod proklati bi od Pontane preko gotovog mosta kod Svih Svetih i do Oslići sve po zemljištu, više ili manje pjeskovitim, koje se dađe labko kopati, nebi stajala 7 for. po metru: kako misli: g. mjernik i Sandrin, već svakako manje nego ona, koju oni zagovaraju.

Ali čujte još ovu, kakvu žele izkazati ta gospoda dobrotu. Predložise naime, da se složno izjavimo, da bude cesta preko Kotli kao glavna pruga, da će dozvoliti, da se od Sv. Uldarika do Svih Svetih učini 10%, strvnu cestu, za koju bi se imala obćina brinuti kad bude gotova, jer da takovu cestu želi i puk i da će se i cestovni odbor obvezati za pripomoć. Nu mi znamo vrlo dobro kamo smjera ta protivnička dobrotu. Oni bi naime učinili veoma nizki proracun za cestu preko Kotli pak bi se dogodilo kano i sa gradnjom ceste od Dragučke medje do Cerovlja. Talijanski pristaše Sestan, Zanelli i Geršinih preuzeše radnju za 17.000 for., a tomu se je moralo dodati još 17.850 for., moralo se je dakle dvostruko platiti.

Kad se je platilo Dragučanom toliko više, moralo bi se platiti mnogo više i za cestu preko Kotli do Oslići. Ako bi pak druge obćine pitale, da se i njima gradi koji potrebiti komad ceste, reklo bi njim se u Poreču: platite najprije stari dug, pak ćemo misliti za nove ceste. Koli obćinsko glavarstvo svojim odpisom od dne 16. decembra 1902., toli naši povjerenici izjavise prigodom naljica, da se ceste gradi za narod, nipošto za lince, koje se nalaze u školjah Tombasina. Nadalje rekoše, da nije pravedno, da se do 20 sela iz četirih poreznih obćinah kao Račice, Svi Sveti, Vrh-Marcenija i komad Svinjaka zanemari i da se zadovolji samo Hum, odnosno Kotle, i onomu koji bi se izpod brka smijao, što je narod obteretio velikim troškom za cestu, koja mu nebi koristila.

Kako rekomo obćinari-povjerenici te načelnik i savjetnici Flego i Zigante izjaviše, neka bi se istodobno gradila cesta na Hum zapustiv onu od Kotli na Osliće, te dokazaše kako je već jedan komad gotov od Huma, koji bi imao voditi do Roka ili do Sv. Jelene na cestu Buzet—Roč, ali o tomu nehtjedose ništa čuti gg. Cleva i Sandrin. O tomu predmetu imademo još gradiva u torbici ali to i nešto za braću Humljane, ostavismo za drugi put.

Buzečan.

Javna dražba lova: Dne 26. o. mj. u 10 sati u jutro započeli će javna dražba na kotarskom poglavarstvu u Koprnu za odjuj lova za obćinu Klanec u istom kotaru. Lov će se odali najboljemu nadiocu za 6 godina t. j. do 30. junija 1909. Uz-ključna cijena za taj lov iznosi K 1468-04. Dražba biti će samo ustmena; kaucije valja uložiti 10 po sto. Poblizi uvjeti razvidni su kod retenog poglavarstva.

Lošinjski kotar:

Premještenja svećenika krčke biskupije. U posljednjem broju službenoga lista krčke biskupije »Acta curiae episcopalis Veglensis« čitamo sljedeća imenovanja, dotično premještenja: Veleč: g. Petar Orlić; župe-upravitelj u Rabu, imenovan bijaše upraviteljem kuracije u Belju; u Rab bijaše poslan upravitelj župom velet. g. Ante Petris, sl. duh. pomoćnik u Malom Selu; na njegovo mjesto imenovan bijaše veleč: g. Ante Petris ml., dosadašnji kuralni vikar u Krku; na njegovo mjesto bijaše imenovan veleč. g. Frane Craglietto, dosadašnji župe-upravitelj u Malom Selu; na njegovo mjesto počeo je upravljati župom velet. g. Petar: Zie: ml. U Rabu imenovan je provikarom veleč. g. Sime Valković. (G. Craglietto neide u Krk, već je privremeno umirovljen posredovanjem c. kr. namjestnika g. grofa Goessa Op. ur.)

Trst.

Mjesto profesora: Na trgovacko-naučičkoj akademiji u Trstu izpražnjeno će biti početkom školske godine 1903-1904. mjesto profesora matematike i fizike. Molbenice valjano podkripljene valja upraviteljem c. kr. namjestništva u Trstu na visokom c. kr. ministarstvo bogostovlja i nastave u Beču.

Bentislav Hubermann, glasoviti poljski violonista, dao je dne 10. i 15. t. mj. u Trstu u kazalistu »Politeama« Rossetti dva koncerta: Kazalisto najprije